

قال الله تعالى:
ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتي
هي احسن ان ربك هو اعلم بمن ضل عن سبيله وهو اعلم
بالمهتدين.

سورة الحل ١٢٥-١٢٦ آية

خطابت در سارندان:

خطابت اصوللری

(جهانگیر بن طاحه آبرگولدین اثری).

اوفاده مدرسه عثمانیہ ۵ اساسی صنفلرغه ۱۶-۱۹۱۷ اوقویہ یلمده
اوقتولغان خطابت در سارینک خلاصہ سنن:

بر نیچی جزئی

(طبع حقوقی صاحبہ عائد).

اوقا
«طورمش مطبعہ سی»
۱۹۱۸ سنہ

خطابة اصوللارندن بىرىنچى جزنىڭ مىندىرجهسى:

خطابت و خطبه نىڭ معنىسى، قىمىتى و اهمىيىتى. خطابة نىڭ اجمالى تارىخى. يونانلىقلار، رومالىقلاردا خطابة. آلارنىڭ مشهور خطىبىلىرى. عربلاردا خطابة و مشهور خطىبىلىرى. مىڭك عصرلاردا خطابة، سىياسى خطىبىلىرى. مىسلمانلارداغى حال. خطبه نىڭ تورلار نووعلىرى. دىنىي، سىياسى، مىڭكە ھوى خطىبىلىرى. خطىبىلىرى. اوچون مەھم شىرطلار. نىل و آنى اصلاح و تىرىپىيە، تاۋىش، تاۋىشنىڭ تورلارلىرى. تاۋىشنى تىرىپىيە توۋرۇ يوللىرى. تاۋىشنىڭ اعضاسى. ھورون اوبىكە، تاۋىشنى مىڭكە مەناسىب ايتىپ استىعمال يوللىرى. سوزنىڭ طونلارلىرى. وقت خطابة دە اعضا. لارنى توتە بىلۋە. خطىبىنىڭ ظاھىرى كورنىشى. اخلاق و طىبىيەتنى. ھەر خطىبىلىرى. اوچون رعايەسى لازىم اون ايكى تورلار قاعىدەلەر و آڭسا علاۋە. خطىبىنىڭ مىڭكە طىبىلىرىلەر مەنا كەرە و مىڭكە آدابلىرى. خطابة نىڭ مەھم شىرطلارندن سويلانە چىك خطىبەنى ايسەك توتە بىلۋە. قورە حافظەنى تىرىپىيە توۋرۇ يوللىرى.

بۇ حەققە يىدى تورلار اساس علائقە نىڭ كورنىشىلىرى. قورە حافظەنى بالا وقتىدا. نوق تىرىپىيە نىڭ لازىمى. بۇ حەققە مشهور دانلاردىن بىرى ايكسى خطىبەلارنىڭ آلدىن پىلاننى ھازىرلاۋ يوللىرى. سويلانە چىك خطىبەلارنى مەھم شىرطلارداۋچون يوللىرى. دىنىي و عىظلار دىنىي و عىظلارنىڭ معنىسى، شىرەك توتقان اورنلارلىرى. و عىظلارنىڭ فرىضىي، بۇ حەققە شىرەك دىلىلەر. و عىظ و دىنىي خطىبەلارنىڭ موزوعلىرى. دىنىي و عىظلارنىڭ قورسىنى و آنى تىرىپىيە نىڭ لازىمى. بىرىنچى و عىظ حەققە موزوعلار. ۲-۳-۴-نچى و عىظلارنىڭ پىلانلىرى و مىندىرجهلىرى و باشقىلار.



اعتذار:

جو رساله ده يازلغان خطابت درس لريني مين ممكن قدر اوزگار تهي
مدرسه ده اوقتولغان حالند نشر ايتهر كه اهميت بيوردم. حتى درس لرني تار-
مخلري بوله يازدم.

جو درس لر اورطه ديني مدرسه شاگرد لر ينه هفته كه برگنه، ساعت قدر بيور-
يلگان بولغانغه كوره قصه غنه درس لر در. شول سببلي قصور لاري بواويك طبيعي در-
فعل پايئاق دوستلر منلغ توحيد لاري موجبچه بو فعل بر نمونه بولسون فرض
برله تلموزه طن ايتار سم بر نچي مرتبه يازلغان بو رساله مني نشر ايتهر كه قرار
بيوردم. خير خواهانه تنقيد ايتوچيلر كه ميدان كيئدر.

۱۳۳۶ سنه رجب ۱۵ زده.

آبريل ۱۳ ۱۹۱۸ سنه اوفا.

جهانگيز آبزگيلدين.

مهم تنبیہ:

ہو رسالہ ننگ ۲ نچی جرعی (وعظائر قسمی) تیزدن باصواب نشر ایتله۔
چکدر۔ آندن صوگ اوفاده برنجی مسجید منبرندن هر جمعده سوویلانمش
وعظائر مز خط ابنت در ساریننگ ۳ نچی ۴ نچی ۵ نچی ۶ نچی ۷ نچی جز اولری
اولهرق تیزدن نشر ایتلسه کیرهک۔ بو وعظائر مز سوگفسی اوچ ییل بوینده
منتظم سوویلانوب کیلگان قرتوب اوزره جیولغان وعظائر ننگی خلاصه لری
بو مجموعده هر بر وعظ بوبرسفه باغلانوب طبیعی مناسبت اوزره باره دور۔
بو وعظ قطعهلرندن ایک اول باصدرورغه فرض ایتلگانی «ایکی عهد فطبه و
وعظلری» برله، حریت اعلان ایتلگاج جمعده و عیدلرده هر یلغه یافن مدده
اچنک سوویلانمش وعظلردر۔ بهالری وقتنک اعلان ایتلسه کیرهک۔

مؤلفنک اثرلرندن.

۵۰ تین	روح حقایق فلسفه جدید در ساریفه بر نظر نام رساله
۴۵	علم هیئت تاریخچه سی
۱۰	حفظ صحت قاعدہ مهمه لری
۱۰	مهک اورلغی
	نشر ایتدکمز رساله لردن مرحوم لطف سلیمانی آخوند اثری بولغان
۵۰ تین	تعالیم المسائل اسمنکی اثرده کنا بچیلرده صاتمقده در بهاسی: ۵۰ تین

آدریصهز:

г. Уфа, Воскресенская 42. Абызгильдину.



خطابیت:

بو درس مدرسہ ننگ ۵ صنفہ باشلاب پیرلنگان درس دره بو درس ده خطابیت ننگ اہمیتی، قیمتتی، معنی سی، و بر قدر تاریخی بیان ایتندی.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسوله الامين وعلى آله وصحبه اجمعين .

معنی سی:

خطبہ: بر بوسنہ منطقی رهوشک باغلامش جمله لر برله برنرسه حقتی بولغان فکرنی تصویر ایتب کوب خاق غه سویلاو دیمه کدره بو سویلاو عادتت خلقنک دقت و اعتبار لرینی جلب اینوب سویلانمش فکرگه آلارنک اشتراک ایدر که حس و محبت لرینی قورقاتوزاق رهوشک بولورغه تیوشدر.

قیمت و اہمیتی:

خطابیت و خطبہ ننگ مہم بر هنر بولوینی سویلابیک توررغه حاجت یوقدره بو ایندی بدھیاتدندر . آچی سوز، تل برله بیان اینامش خطبہ لر طیکلاو- چیلرغه و خلق غه غایت درجہ ده بیسوک تاثیر قالیدره . یازو وباشقه بر یسول برله میدانغه قویو ممکن بولمغان بر فکرنی اوسنا و آچق سوز برله توشندروب فعالیت گه کینرولر هر زمانہ بولا کیلنگان حقیقت لردندر . خطبہ لر جیولغان بر خلقنک دقت و اعتبار لرینی و فکر لرینی بر نقطہ غه جیبہ لر . خطبہ لر طیکلاو- چیلرده فکرگه التفات، دقت، محبت و حس توغدره لر . فکر لرن احترام ایتدیرہ لر . خطبہ لر طیکلاو چیلرغه خطیب ننگ فکرینی صالا . فکرنی مصور بر کیفیت ده انسانلرنک قلبارینہ ثبت اینہ لر . قلبلرگه بیسوک بر روح کرتہ، غفلت پردہ لر- ینی آچہ، قلبنکی اشسز لکنی بندرہ، حرکتکے کینرہ، یات معلومات صالا، ہمت وغیرہ کرتہ، شادلاندرہ، یغلانہ، اوکندرہ، درتله ندرہ، خلقنک باشن، قارتن، الوغشن،

كېسەن، باين و فقيرن، اير و خانونن بولەشدر، بر فسكرگە خدمت ايدرگە بو
مقصودە پونەلورگە اوندهى، آلارده بو تورلو حس، بو تورلو محبت توغرىدە
خلاصە موفقيت لو خطبەلرنىڭ قيمت و اھمىيەتن ايتوب بىرلىك درجە توگلىرى
شوڭا كورەدە: انسانلرنىڭ بىتون تر كلكلرنىڭ روھار يىنە آغان ھر تورلو معلوم
ماتلرى باشقەلرنىڭ نطق و خطبەلرنىڭ حاصل بولغان دېسەك خطائ قىلماغان
بولورمز. رسول اللہ زمانە سنەغى اصحاب كرام (فارت و يەشلىرى) رسول اللہ دن
دنيا قدر زور عام آلى يار، شىرك فكرلر قازاندى يار، مونە بولار ھر قايسى
رسول اللہنىڭ خطبەلورى ساپە سىند، ايدى. رسول اكرمنىڭ بعض خطبەلرىنىڭ تائىرى
الەن اصحاب كرام بىتون ملكلرىنى، خاتونلر بارلق زىنەت اسبابلرىنى دىن
و مات يولنە صرف ايتەلر ايدى. لازم بولسە جانلرىنى دە قزغانمايلر ايدى.
موتى ايسە پېغىبىرنىڭ تارىخىدىن خبرى بولغان ھر كىم بلەدر. شولايىموق خافىلر اشىدىن
و ھەمىتەلە اصحاب كرامنىڭ خطبە و نطقلرىنىڭ نە قدر بىرك تائىر ايتەلر
بو تارىخ اسلامدىن خبرى بولغانلر بلەلر. بو معلوم بر حقيقەدر. بو كونا دە اش
باشنىڭ بولغانلر، ھاكىملر، و قوماندانلر بعض اورنلار دە فوق العادە بىرك اشلر
اوزلرنىڭكى خطابت و نطق قوھلرىلە مېدانە قويدىلرىنى ايشتەبىز و كورەمز
مەكتەپلرنىڭ بر بوسىلە بولغان محار بەلر دە، ياخود مەملىكەت داخلىنىڭكى ضرور
ھاوگە وقتەلرنى تىبىرلو ھاكىم و قوماندانلر اوزلرنىڭكى گوزىل سوزلر يەلە حل
ايتەلرىنى ھر قايموز او قىمەز، ايشتەبىز بىت. شول سەبەبلى بو گوزل ھنر ھەر
امام و ھاكىم، ھر بر مدرس و ھاكىم، و دەرى و كىل لرنىڭ قىلغىلر اورغە تېموش در
موتىن محروم بولغانلر اش باشنىڭ بولورغە تېموش توگىل ارنىڭ بىلەن. خطبە بو
يلا و ھنرى مەم بر ھنردن بولغانغە كورە مەنىت لو خىلار دە بو ھنر اوقۇل
عملىياتى كورسەتلەدر. تائىف كەبىزم مدرسەلر مەز دە بو درس موڭا قىرى يوق ايدى. بىنا
عليه بر مدرسە تمام ايتىكان گوزەل معلوماتلرە مالك دانلر اوزىنىڭ فكرىنى
يخشى ايتوب خلقغە توشىدرو دن عاجز بولالر ايدى. بعض اماملر خطىبەلر
قالقراپ، سوزنىڭ بىرسىن باشلاي ايكىنچى سىنە كىر، بىر نرسە حقىقەتە او يوشىروب سويلاب
بىرودىن، خلقغە بر حس و محبت قالدرو رلق ايتوب مقصودلرىنى بىيان
عاجز بولوب چغالر ايدى. نەدە اوزىنە و نەدە خلقنە فائىدە او بر اش و روح بىر
آلماي ايدىلر.....!

بو كون ايدى سوزلر ھنرلرنىڭ پادشاھسى صانالورلق خطابت ھنرىنى

اوگره نوگه شروع ایتمه سز. سز لر بو مهم درس نی دقت برله توشنب بار ساگز نه قدر گوزهل بر هنر بولوینی توشنور سز دیه امید ایتمه من.
خطابت درس لر نه سز لر خطابت نك نه این کنی، تاریخنی، اصول لر فی، نو-
علرینی اورن لرینی بره بره توشنور سز. قصه قاف برله بولسه ده بولار حقنه
سزه معلومات بیدرله چکدر.

خطابت نك تاریخی جهتی:

خطبه و نطق سویلاو هنری بیک ایسکی بر هنر دره. بو هنر نك ایسکی
شرقلیلر ده نیچک بار دقنی بزه تاریخ کورسه تمه یدر. آلارده بو هنر نیچک بولغان،
نطق سویلاو هنری نفیس صناعت لر دن صانالغانمی، یوقمی؟ بو هنر فی فنی بر
اصولک ترقی ایندی و گانلرمی، یوقمی؟ مسئله سی آچق بر صورتک تاریخ کورنجه-
یدر. دورست پیغمبر لر ده خطابت و نطق سویلاو لر بولغاندر. حتی حضرت
نوح نك «انی دعوت قومی لیلان نه ارأ افام یردهم دعائی الاقرارا» کبیک قرآن
کورسه تنکان نطق لری همک ابراهیم عهه اسماعیل موسی و عهه میتله بنی اسرائیل
پیغمبر لر نه بو هنر وافر بر صورتک بار ایدی. انبیاء عظام و عظم و خطابت برله
خلقنی توغری یولغه اوندهو برله خدا طرفین مأمور لر ایدی. بناء علیه دینی
جهتین خطابت غایت ایسکی بر هنر دره. اما خطیب لق هنری مخصوص بر فن
ره و شنه کروپ کینوی یونانلیلر دن باشلانده.

آلارده بو هنر فی ترقی ایندی و گه حال و محیط مساعد توکل بر زمان بار ایدی.
لکن میلاد عیسی عهه دن ۵ نچی عصر لر اوّل آفینده اداره مشروطه میدان
آلدی. بو حال بر نیچکه مهم خطیب لر نك ظهورینه سبب بولدی. بوز ماننک مشهور
خطیب لر نك برسی پریکله دره. بو ذات بیوک خطیب قاف برله شهرت تابقان ایدی.
پریکله نك مشهور خطبه نمونه لر نك بر نیچکه سنی فوقیدت (Фукидидить) یازب
قالدر مشدر. یونانلر ده خطابت هنرینک ایک آلفه کینکان و قنلری میلاد دن اوّل
۵ نچی عصر آخر لر یله ۴ نچی عصر لر ده ایسکی. بو دور ده یونانلر آراسیندن
مشهور بولغانلر نك اون قدر مهم خطیب و ناطقلر ظهور ایتمه ش ایدی.

ایسکی دنیانک ایک بیوک خطیب لر نك صانالغان دیماسفین (Демосфень)
شول در نك مشهور خطیب لر نك ایدی. یونانلر ده بو هنر معنوی ضور فائده یرو
برله برابر مادی فائده ده بیره ایدی. مثلا بره وار محکمه گه بارب اوز حقنی

بىخىق مەدافىغە ايتىدون عاجز بولغاندا، زور خىطىپلار كىن مقصدىنى يازدرب محكمەگە
بىرەلر ايدى،

بو هنرنىڭ شوندى فائىدلو ياقلىرىدى بولغان اوچون، بو هنرگە خالصلاپ
آچلمش مکتىبلردە ميدانغە كىتەرلگان ايدى. رودوس آطەسنىك و آفینەنىڭ
اوزنىك بىر نىچە مکتىبلر بار لغى تارىخ كىتابلرنىك كورلەدر.

بىر نرسە فن رەوشنە كىرپ منتظم رەرشىك مکتىبلردە اوقلە باشلاسه اول فن
توقى ايتو بولە برابر چىنلر آراسنەدە كره باشلايدىر. مونه بو خطابت قنى دە
هر نه قدر بىك چن معنى سى بولە فن زمرەسنىك كرمەسەدە خاقى آراسنە بايتاق
تارالا باشلادى. يونانلردىن بو هنر روماليلرغە دە كوچى، آلار دە مذكور مکتىبلردىن
بو فننى كىباب ئورەنىپ كىتە باشلادىلر. روماليلردە اول دەدە بو هنر بىر قدر
بار ايدى. لىكن فن روشنە كرمەئان ايدى. اناچان روماليلر ميلاددىن ايكى عصر
اول يونانلر ابرلە قاتناشە باشلادىلر، مونه شول وقتلردە روماليلرغە يونانلر نىڭ بو
هنرلرى كره باشلادى. بو وقتلردە روماليلردە ظاھر بولغان مشهور خىطىپلردىن
سانالا تورغانلرى، كاتان سىنرەر (Катон цензор) دەپمە ستىپىيان (Сци-
пион)، گراكى (грачки) ايدىلر.

مىلاد عىسى عەم دن مقدمى عصرلر نىڭ ايكى اخىر گىسنىدە ايتىدى رومادە
خىطىبات هنرى غايە درجە آلفە كىنكىن ايدى. خصوصىلە محكمەلردە عىبللاوچىلر
وعىبلى كىشىنى مەدافىغە ايتوچىلر غايە اوتكىن خىطىبلر ايراد ايتىلر. محكمەلردە كى
خىطىبلر اقراط درجەدە فصاحت و بلاغت اوزرە ايراد ايتىلر، غايە شەب چغالىدى.
خصوصىلە مەبىوبنى عىبللاوچىلرنىڭ (بىزم دورمزدە كى پراقور و رارنىڭ مەبى مەو-
ملرنىڭ) خىطىبلرى اوتكىن بولا تورغان ايدى. شوندى خىطىپلرنىڭ مشهورلرنىن
بىرسى ايسە گارتىزى (Гартензий) در. گارتىزى نىڭ خىطىبلرى رونقلو فصاحتلر،
بولوب غايە گوزل بولوبلرە ممتاز ايدى. اول زماندە غى دنيا نىڭ ايكى زور خىطىپلرنىن
بىرسى توللى تستسىران (M. तुлли Цицеронъ) اسمىدە كى خىطىب ايدى. بو
ذاتدە خطابە هنرى غايە درجەدە بىوك ايدى.

مىلاد عىسى عەم گە قدر روماليلردە خطابە هنرى شول ذكر ايتكىن حالە
دوام ايتىدى. مىلاد عىسى عەم دن صوڭ ايسە روماليلردە خطابە هنرنىڭ ياڭا
بىر دور باشلانە: خطابەلردە اساسلر بىر قدر اوزگارەدر. بو دوردە خىطىبلرغە كۆ-
رەك دىنى تىس بىرىلە، دىن نقت نظر نىن قاراب سويلەنودورى باشلانە. بو-

دور میلاددن سوڭ ۴ نچى عصرلرده آپوستل پاۋىلنىڭ سياحتىدىن سوڭ باشلانغۇچىدا
 پاۋىل رىم، آفېنە شىھەرلىرىدە وتيرەلەرنىدە يورب دىنىنى وعظلمىر وخطىبىلر ايراد
 ايتە ايدى. پاۋىلنىڭ وعظلمىرى مشهور ايدان زلاتاوستىسكىنىڭ وعظلمىرى (يوننى
 (Злотоустовский) كېڭ ايتىپ ضرر احترام بىرلە خلاق آراسىدە يوريتلە ايدى بو
 عصرلردە، ايدى بو هنر كوزىدىن كون سونە ايدى، ماتور خطىبىلىق هنرى يوغالا
 بارە، بىلكە بتويلاى اورطە عصرلردە سونوب بىتىدى دىورلىك درجەدە قالدى.
 چونكى دىنىنى وعظلمىرى قبا تىبان موضوعلردە بولو بىرلە برابر خاق اوچون يات بو
 لغان لاتىن تىلىدە سويلەنە ايدى شوڭا كورە خطابە هنرى، خطابە فنى اوزىنىڭ
 چىغرونىدىن چىققان ايدى. سويلە ايسەدە زمانەسنە كورە خرىستىيانلردىن دىنىنى واعظ
 وخطىبىلر بايتاق ايدى. آلارنىڭ مشهورلىرى ايسە (فرانسىسكى (Францискъ
 (فاما آكېۋىنسكى (фома Аквивинский) (ابىلار (Абеляр)، (بىرتالىد گايىسبىرگسكى
 (Бертольд Гайисбергский) وباشقىلار، اول زماننىڭ مشهور دىنىنى واعظ وخطىبىلر
 ندىن سانالار ايدى.

بو دورىدىكى نصارىلردە دىنىنى انقلابلار باشلانغانغە قدر دوام ايتىدى. دىنىنى
 انقلابلار باشلانغۇچىدا بىرلە خطابت هنرى يىنەدە آلغە كىتىدى. دىن علماسى آراسىدىكى
 بىوڭ خطىبىلر ظاهر بولىدى.

دىنىنى انقلابچىلاردىن مشهور لوپتر، (Лютръ) مىلانختان (Миланхтонъ)،
 كالۋىن (Калвинъ) وباشقىلار بىر نىچەلر شول زماننىڭ ايكى اوتكىن و مشهور خطىبىلر ندىن
 ايدى.

۱۷ عصر مىلادىدە خرىستىيانلارنىڭ قاتولىقلىرىدىن ضرر واعظ وخطىبىلردىن
 مشهور فرانسوز خطىبىسى باصصۇيت (Боссуэтъ) ماسسىلىيان، (Массиліонъ)، بورد
 الد (Бурдалд) نام ذاتلار ايدى. مونە دىنىنى خطىبىلردىن نصارى عالمىدە اورتە
 عصرلردە انقلاب دىنىنى وباشقى سببلردىن ظاهر بولغان مشهور خطىبىلر شولار
 ايدى.

سوڭقى عصرلردە ايسە دىنىنى خطابت نصارىلار آراسىدە منتظم بىر فن رەوشنە
 كىرپ غايت درجەدە ترقى ايتىدىكى معلوملار. بو حقنى كىرپ اثرلر مىدانە
 قوبىلمىش. هر بىر دىنىنى مەدرىسەلردە اصول خطابت درسلىرى اوقىلىدىكى معلوملار.
 شول سببلى بو كون نصارى عالملىرى كلىسەلردە غايت تائىرلو سوزلر سوبىلاب
 اھالىنىڭ دىنىنى حىسلىرىنى قوزغاتىدىغىلىرىنى كورەسىزدىر.

هر هر موضوع، هر هر به بر هم، دینسی مصاحبه آره اور نلرینه و مقامینه مناسب
خطبه لرترتیب ایتلدکی معلومکندر. خصوصیله میسیونفیرارده بو قرة ترقی ایتدر.
یلمشدر.

عربلر ده خطابت:

رسول اکرم کیلمه سدن الکتبر. یوز ایملی، بر یوز یلمر چامه سنک عور بارده
ضور خطیبلر ینشکی معلومدر. طبیعی بولار نلک خطبه لری تور لو موضوعلر ده بولا
ایدی. شولای هولسه ده کوبرهگی صوغشقه قزدرو، بر بر قبیله نی ماقتاو، بر بو
باشلقار نی ماقتاو ویامانلاو بعضا ابراهیم، عم دیننه تشویق ایتوب دینی خطبه لر
سویلاولرده بولا ایدی. خصوصیله ایام حجک و دینی مراسملرینی اجرأ وقتنده
دینی خطبه لر ایراد ایتله ایدی. عربلرنک مشهور رهک خطیبلر دن صانالغانلاری مونه
بولار ایدی:

سیحان

(۱) قس بن ساعده الایادی (۲) سبحان وائل الباهلی (۳) زهیر بن خباب
(۴) مرثد الخیر (۵) اکثم بن صیفی (۶) ذوالاصبع العدوانی (۷) عمر و بن کاکثم کبکلر
ایدی. بولار آراسنک خطابت که ایک ماهر لری قس بن ساعده ایدی. موندک
سوق عکاظده ده وه دوستنک خطبه سویله گان وقتنک برسنگ نبوتندن اول رسول اکرمک ده
حاضر بولورینی سویلایلو.

سبحان و ائل غایت بیوک خطیبلر دن صانالا ایدی. سوزی غایت اوسنا-
اق و بلاعت اوزره بوله ایدی. هر مو تبه ده سوزنی تکرار ایتمای اوزن اوزن
خطبه لر ایراد ایتله ایدی. سبحان رسوالله غه ایمان ایتب ۵۰ نچی سنه عجریه ده وفات
بولغان صحابیلر زهره سننددر. اکثم بن صیفی خطیب بولو برله برابر حکیم و
قیاسوف ایدی. عمرو بن کاکثم خطیب هم شاعر ایدی، جاهلیت زمانه سنده
عرب خطیبلاری خطبه لرینی آیاق اوستون طور وب سویلایلر ایدی. سویله گان ده
قوللرنک کچکنه طایاق توتله لور ایدی هم حدیه برله بیدر گه طایانالر ایدی.
جاهلیت زمانه سینک خطبه لری مکمل ضیحا ایتلمه سده بعض نه ونه لری سیدر کتابلرنک
همک البیان والتبیین، العقد الفرید، الاغانی کیک ادبیات عربیه گه دائر کتابلرده
باردر.

سیاسی خطابت لری:

سیاسی خطابت انگلتره ده ۱۷ عصر دورنک ترقی ایتدی. سببی معلومدر.
انگلتره کوبدن بیلر لو حر، مشروطه لی بر مملکت اولقندن انگلیز ارده بو هنر

کونئین کون آرتماقدا ایدی.

شول وقتلردن بو کونگه قدر انگلیزلردن غایت بیوک خطیبلر ینشردی کی معلومدر. انگلیزلرنک قاید بارب کوسهلرده ضرور موفقیت قازانولر ینک سببی بر یامین قاراغاندا قارا کوچ بولسه ده ایکنچی طرفدان ضرور سیاسی خطیبلری دیورگه یاریدر. فرانسه ده بو هنر ۱۸ عصرلرده غایت ترقی ایتدی. گیرما. نیه ده ایسه ایک زور انقلاب سیاسیمن صوگ ۱۸۴۰ سنهلرده گنه سیاسی خطابت ترقی ایتدی. عمومیته ۱۸-۱۹ عصرلرده محکمه لرده گنی ضرور سیاسی خطیبلرنک کوبلیگی برله فرانسه شهرة تابدی...

بزم روسیه ده قاتی قارا کوچای استبداد حکم سور دگظدن روسلرده ضرور خطیبلر میدانه کیلمه دی. فقط ۱۸۶۰ سنهلردن صوگ محکمه لر توپندن اصلاح ایدلگاج، محکمه و صودلرده حقو شناسلردن ضرور خطیبلر، صودو محکمه خطیبلری ظهور ایتدی کی معلومدر، روسلرده محکمه لر ترتیبلی، قانونلر صوگ درجه عدالت لو بولوب هر بر بیوک محکمه لرده عیبله وچیلرگه، و معیوبنی مدافعه ایتوچیلرگه شول بابدن ضرور حریت بیریله ایدی، محکمه لر آچق ایشکلی بولوب هر کمگه طیکلارغه کررگه رخصت ایدی. مونه شول میدانک ضرور اشلرده تجربهلر آدؤا قاتلردن و پراقور و رلردن ساعتلرچه نطق لر ایراد ایتد کلری یلی کوروب بولا ایدی. مسلمانلردن بومشهور پورستهنک (*) سوزیده کوره: روسلرنک ماقنانونراق بر اشلری بولسه اولک صودلری ایدی همه قانونلری ایدی..... غربیکگی هر بر اواککنک قانونلرنندن بزم روسیه قانونلری آرتق در. روسلرده بو نوع محکمه لر خطابتنه باشقه یهنه ده بر نوع خطابت آلغه کینکان ایدیکه: اولک دیلی خطابت لردر. چهر کاوده گی خطابت لر روس رومانیلرنک بیک گوزهل بر یولغه صالح نمشدر. درست مستبد حکومت دورنک بو خطبه لر غایت قاربر دائره لرده گنه یورقله لر ایدی. شویله ایسه ده هر بر چر کاوده به یسرهلرده و باشقه عبادت وقتلرنک نوع بر اصول، نوع بر معین موضوعلرده خطبه لر سویلاندکندن ترتیبلی چقا ایدی. بزدده گی کبک کم نه تله سه شونی سویله و کبک ترتیبسزلیک بوق ایدی. «ناچار بولسه ده ترتیب تر- ترتیبسزلیک توگل» دیلر بیت!

مسلمانلرده غی حال:

اسلام مدنیتی بتون دنیانی یالتر اتقانک شبهه یسوق مسلمانلردن ضرور

(*) بو افندی محترم ابراهیم افندی احنفدره.

خطیبلر یتشه ایدی. خصوصاً صوغش صفارندک یوز مکارچه اسلام عسکر لرینی اوز لرینلک خطابت و گوزهل و عظلمری سایه سنک بر قهن برجان ایتوب یور توچی طارق بن زیاد لر، علی لر، خالد لر، ابو عبید لر کبک ضرور سیاسی، دینی باشقلرده خطابت قوهسی فرق العاده ایدی.

اولگی عصر لرده خطابت حقهک بابتاق کتابلرده تألیف ایتلگن کورنه: مثلا ابو یحیی نلک خطبه لرینی جیوب خطب ابن نباتة فی الابیات ۳۷۴ سنهده یازامش. بو کتابنک کوب شرحلری میدانه کیدلگن...

ابن العلاء احمد بن عبد الله المعری نلک خطب الخیل اسملی کتابی (بو ذات ۴۹ سنه ۳۲ سنهده وفات بولغان) دخیک ابو العباس جعفر بن محمد المستغفری نلک خطب النبی صلی الله علیه وسلم اسمنک کی کتابی باردر.

۶۱۱ سنهده وفات بولغان، الشیخ ابن حسن علی بن ابی بکر الهروی نلک خطب الهروی بیسی بار.

ذکر ایتدکمز ابن العلاء المعری احمد بن عبد الله نلک خطبة الفصیح اسمنک کی کتابی باردر، دخیک بو بابک ایلک برنجی اوله رهق توتیب ایتلگن کتابلردن بوس خطبة الوداع اسمنک رسول اکرم نلک حجت الوداعده غی خطبه سن یازغان کتابدر. دخیک اسلام عالمنک کی و عظ کتابلری یعنی دینی خطابت لردن عبارت مواعظ کتابلری غایت کوبدر. مونی ذکر ایتو کیله چکک بو اورنک تیوش اولر. قلدن مونک ذکر ایتیمیز. خلاصه اسلام عالمنک اورته عصر لرده خطابت غایت ترقی ایتمش ایدی. صوگ عصر لرده ایسه اسلام عالمنک بو هنرینهده بابتاق ترقی ایتوب بارمقلدر.

خصوصیله حریت اعلان ایتلگن مصر، هندستان قطعهلرنک، تورکیهده بو کونلرده خطابت کوندن کون بورونغی مبنیت عصرینه قایتماقلدر. درست بو کونگه قدر حقیقی معنی س برله برفن شکلمه کر قلدنکی یوقدر، لکن تیز گونک اصول وقواعد لر یله اسلام مدرسهلرنک او قتله چغنه شبهه یوقدر. روسیه مسلمانلری آراسنک خطابت هنری غایت توبه ندر. حریت دورینه قدر یوق دیور لک حالک ایدی. فقط بعض اماملرمز منبرلرنین یاتقه بییکله گان عربی خطبه لر نی یا خود بر کاغدن قاراب عربچه اوزیدک و باشقه بره وده فهم قیلمی تورغان عجب بر سوز لر کوبله ب توشه ایدی... محکمه شرعیه مزده خطیب لق شهادتنامه سنی بیرگان، خطابت منبرینه منوب اوتورغان نیک سویله مهنسون...

شکر لر اولسونکه بو کونک غایت آز بولسه ده خطابت هنری زوسیه ده ده
 مسلمانار آراسنک تارالاباشلادقی م معالم جنونیت کوریلده در. شویله ایسه ده
 هوکا قنز بر مدرسه ده ده اوقلامادی، اصول و قواعدی بیان اینلمش بر کتاب
 بولسون تاتار تلمک کورنمه دی. دورست: خطبه و وعظ کتابلری ایسه آز آز کورنمه گه
 باشلادی. مونی سز اوزگزده بله سزه اماقواعد و اصوللرینی بیان اینتمکان اثر-
 لرنی مین روسیه مسلمانلرنک کورمادم. شوکا کوره ده سز عثمسانیه شاگردلری بو
 قننی اوقوده باشقلرغه سبقت ایقن کنگز برله افنخار ایند رگه حقنژ باردر...!
 بو درسکزی شونده تمام ایقه من، کبله چک درسکز ایسه خطبه لرنک نوعلری
 حقنک برله چقدر.

II درس ۱۹۱۶ سنه ۱۹ او کتابرده.
 خطبه لرنک تورلو نوعلری:

خطیب لر طرفندن ایراد اینله تورغان خطبه لر باشلیچه اوچکه بولنه در:
 (۱) سیاسی (۲) دینی (۳) محکمه لرده گی خطبه لر. اساسی روشک خطبه لرنک
 نوعلری شولارددر. باشقه تور ایملری بولارنک فرعلریدر.
 سیاسی خطبه لر: ممالکت نک منفعت و حیاتنه متعلق بولغان خطبه لر بوله لر.
 بو نوع خطابت لر مرکز حکومت دائره لرنک و تورلو مؤسسسه لردن مثلا بزده
 صاؤیت میسترف، سینات، غاصودار سهؤیننوی دوما، و صاؤیتلرده، و عمومیت له
 ممالکت لرنک حیاتی و منافع اوجون بولغان کورهش میدانلرنک، اسپزد و
 میتینغ لرده و ملر مجلسلرده ایراد اینله تورغان خطبه لرددر. بو نوع خطابت
 فقط هر اداره لو ممالکت لرده گنه ترقی ایقه آادر.
 ایکنچی نوعسی دینی خطبه لرددر، دینی وعظ لرددر. بوندی خطبه لردن
 مقصد و غایه ایسه ط کلاوچیلرده دینی حس اویغاتو، دیانت نقطه نظر نهن
 خلقغه تربیه بیدر روحلانی رودر. دینی خطابت و وعظ لرنک تائیری غایت
 درجه بیوکلر... بو نوع خطبه لرنک اورنلری البتته عبادتخانه لر، روحانی
 مکتب، مدرسه لر و دینی مراسملرنی اجرا اینتمکان اورنلرددر. بو دینی
 خطبه لر حقنک آیرم روشک سزه معلومات بیدریسه کیرک. دینی خطبه لر هنرنک
 قیمتی اهمیت، اورنلری، زمانه نک تائیرلرینی، حال و محیطقه قاراب سویلاو
 روشلری حقنک ده سزه معلومات کیله چک درسلرگزده بیدرلور.
 اوچونچی نوع خطبه لر ایسه محکمه لرده، صودلرده سویله نه تورغان خطبه.

لر دره. هو خطبه لر محکمه لوده معیوهنی منافعہ قصدیلہ یا خود عیدیلہ مک قصدیلہ ایراد
 اینله تورغان خطبه لودره. هو خطبه لر نیک مندرجه لری کر برهک علم حقوقغه
 دائر معلومات دن عبارة بولوب، قانونلرنیک حکمی معیوبیک تابلایمی یوقمی؟
 عیب ثابتمی یوقمی؟ نیک موضوع لوده بولادره. شول خصوصلرنی ابضاح و شرح
 اوچون نطق و خطبه لر ایراد اینله دره. هو نوع خطبه لوده مخصوص تربیه مخصوص
 حقوق علمندن خبردار بولوچیلق لازمدره. نازک تربیه لر خطیبلر البتنه ضرور
 موفقیت قازاندیلر نیک شبهه یوقدر. (لطیفه مقامیک: هو باشقرد حکمایه سی نقل
 ایدلدی) هو خطبه و نطقلر حقنیک اورننیک ابضاح بیریلسه کیرک.

هو اوچ تورلو خطبه لرغه باشقه حربی خطبه لر یعنی قوماندانلرنیک علم
 کورلرینی تشویق ایتوب ایراد ایتدیگان خطبه لری، مدح خطبه لری: بره ولرنی
 مدح مقامیک ایراد ایتدیگان خطبه لر، بر هو اوکو یورتنی آچقاندیک ایراد اینله
 تورغان خطبه لر، بره ولرنی درجه گه منو برله تبریک ایتدیگانیک خطبه لر.
 بره ولرنیک وفاتی صوگ قهرلری اوستنیک ایراد ایتدیگان خطبه لر و ما اشبه لر
 کبک خطبه لر بولسده اساسی روشک شول اوچ تورلیسی ایک موم نوعلردن
 صانالمق دره. هو صوگ تورلو خطبه لر فی الحقیقت یا سیاسی، یا دینی کبک
 خطبه لرغه قایتب فالادره. مونه هو اوچ تورلو خطبه لوده رعایه اینله تورغان
 شرطلر باردر که، اول شرطلرنیک هر قایوسنی تفصیلا ذکر ایتب کیتور بیزه
 لازم اولدقندن هو درسه مین سزه شول شرطلرنیک ایتب کیتور من:

- هو شرطلرنیک بعضاری نفس خطبه لوده بولوب بعضاری ایسه خطبه لر
 درلر. نفس خطبه ده بولنه تورغان شرطلر: (۱) خطبه نیک توب مندرجه سی
 فرسه ایدکنی تعیین ایتور. (۲) خطبه نی ابضاح و شرح ایتوب تورلو تارمقلرغه
 بولو. (۳) خطبه ده خلق غه اثر اینه رلک طیکلاوچیلرنیک یورهک و روحانی
 حسلرینی قوزغاتورلق بولغان شاعرانه بر قسمی بولو. (۴) تمام بولور آل-
 نندن بونیکجه تورلو مجمل سوزلر برله خطبه ده فی تفصیللی سویلانمش سوزلرنی
 خلاصه ایتدیگان قسمی بولو لازمدره. (۵) خطبه لر اورننه قاراب بعضا بییک
 اوتسکن عباره لر برله بولوب، بعضا قزغانچلق کیتوره تورغان، بعضا شاعرانه
 تصویرلر، بعضا دوستانه و اورته بر یولیک ایراد ایتلور که ممکندر. مونه
 شول اورنلرنی بلوب مناسب خطبه لر سویلای باو لازمدره. (۶) خطبه لر آلدن
 حاضر لانمش و یازلمش بولولری شرطلر. (۷) خطبه غه باشلامسندن اول

خطبه دن مقصدنی بیان اینلنگان هر قسمی بولورغه کیرک. بو قسمی ایشتر
برله هر کمنگ دردی و حسی قرزغالوب دقت لری جلب اینله در. طبیعی
هر بر خطبه فقط بر موضوعه غنه بولورغه تیوش.

خطیب اوچون مهم شرطلر:

خطیب بولو بیک آز کشیلرگه گنه میسر بولادر. چونکه خطابت اوچون
بیک ضرور طبیعی و کسبی شرطلر بارکه بو شرطلر ایسه هر کمنگ تاپلمااید.
مونه حاضرگی ساعته مین شول شرطلر نی سزه بیان اینرگه شروع ایته من:
هر کمنگ معلومدرکه: خطبه ایراد اینوب خالقنک فکر و دقت لرینی جلب
ایتمه ک اوچون ضرور حاضر لیکلر ضرور بلکه حاصل اینو شرطلر. شول سببلی
بو هنر ایسکی یونانلر و رومالیلر ده حتی بزم عصر مزده ده آز کشیلر ده گنه
کورینه در. طبیعی هر بر نطق ایراد اینسکانک روحانی و فکری قوتکه باشقه
جسمانی قوتلر دن ایک مهم اعضا لرمز تل، طاماق، بورون، اوبکه، تش، طاوش
چقاره تورغان اعضا لردر. بو اعضا لرنک بر سنک گنه کیمه چیلک بولاسده خطیبنک
نطقی گوزل چقه مادقی کورنوب توره در. خطیب بو اعضا لرنک صحت و سلامت لگینی
صافلا وغنه یتمه ی بلکه بو اعضا لرنی ترقی ایندررگه تیوشلر. بو عقلا سزگه بر نیچه سوز:

تل (لسان):

خطیب اوچون ایک مهم بر اعضا ایقه تلدر. تل انسانلرنک روحلرنک
فی مسلرینی فکرا لرنک کی هر بر نورلو صورتلرینی باشقه لرغه بلدررگه
کیره ک بولغان بر اعضا لدر. تل حقنک بزم شرعیز بیک کوب نرسه لر بیان
ایتمشدر که، مین بو اورنک آلارنی صاناب تورمایمن. باری شونیغنه ایتمه من:
رسول الله تل حقنک ایته ایدی: سنک تلک سنک آرصلانکدر. یبه رسه ک
سنی اوترر، صافلا ساک سنی صافلا ردیه. همه سلامت الانسان فی حفظ اللسان
دیله بیت. دنیاده انسانلر آراسنک ایک ضرور اش کورگان بر اعضا بولسه،
اجتماعیات اوچون ایک لازم بر اعضا بولسه، بر هر مزه اوز حس و افکار می
بلدررگه ایک مهم بر واسطه بولسه البته تلمزدر. (Эзопъ) ایته: «خالقنک
اویوشوب گراژدان بولوب یاشاوینک ایک ضرور عاملی تلدر. تل حقیقتا
گوزل فکر لرنک قورالی، بتون فنرنک آچقوی. تل بتون شهرلرنی قوزغانه،
بتون خلقنی نظام ده صافلا ی آلا. ئاله نی قدر کوب خلقلرغه برهونی باش اینوب

ترقیب که صالحه. شولایوق خالقمز اللهنی بزلر تلهز برله الوغلایمز، ذکر
ایتمهز... لیکن شولوق تلنک نچار یافلاریک کوبیر: دنیاده تل برله تورلو
سوغشله، نزاغلاره، جنجالله، صوغشارمیدانغه کیله.. تل یخشیلقنک قورالی
بولغان کبک یالغان، افترأ، بهمانلرنک برنجی قورالیدر. تل بر یاقدن
اللهنی تعظیم ایتو قورالی بولسه ده ایکنچی یاقدن آنی هرمتسزلی تورغان ده
بر نرسه در. اڭ یخشی تل یخشی صافلانغان تل. اڭ یخشی نطق، سوز او-
یلاب فکرلاب سویلانگان سوزدر، دیه ایزوبنک سوزی شونک تمام بولدی. بو
سوزلرنک توغری بولونم بره وده شبهه ایتمهسه کیردک. تل البته فقط انسا
نغه غنه مخصوص بر فضیلتدر. دورست بعض حکیم و فیلسوفلر «باشقه حیوانلرده
تل بار، فقط بزگنه بلامایمز، دیب ایتدله. لیکن بو سوز مہازا ایشاگان سوزدر،
یاخود خطاء بر فکردر. مجازاغنه بولسه بو هر بر نرسه ده بولورغه ممکن، هر
بر نرسه سویلای، لسان حال هر بر نرسه ده بار بیت! (وان من شیء الا یسبح
بحمک ولکن لا یفقهون تسبیحهم) اما چن معنی سیله تل، سویله شو فقط انسانک-
غنه بولا تورغان بر قوتدر. چونسکه توب سویلاشو قوسی فقط بر اعضادن غنه
عبارة توکل بلسکه انساننک نفس ناطقه سنکغی بیوک بر صفت در، اعضا شوکا
واسطه غنه در. قاره قارشو ایکی آدمک سویلاشوی فی الحقیقت روحلرنک
بولغان میل و عقللرنک بولغان فکرلرنک ظهوریدر. تل ایسه شولارنی تر-
جمه اینب توره تورغان بر قورالیدر. دیمهک سویلاشو اوچون عقل و تفکر
قوله لرنک بولوی شرط، بو ایسه باشقه حیوانلرده یوقدر. آنلارده فقط سوت
طبیعی غنه (Инстинктъ) بار. شول سببلی تل فضیلتی فقط انسانلرده غنه
بولغان الهی بر فضیلت، روحانی بر عالی صفتدر...

تل انسانلرنک روحلرنده غی چیکسز تپیرهن عالمک گی تصورلو حس و
فکرلرنی اوزینک حرکت لری و طاوشنک تورلوچه تولقنلری سایه سنک با-
شقلرغه بلدره، کوچره تورغان بر واسطه در.. موزیقه قورالری آرقلی
چقغان تورلو تولقنلی نازک، ماطور طاوشلرنک جیولوندن نیندی عجیب کو-
یلر حاصل بولوب بزه نیندی بر تاءثیر ایسه بزم تللمه زده بر برمه شو-
ندی تاءثیرلر بیره در. بره وارنک چیکسز تپیرهن قلبلرنک گی مصور فکر و
حقیقت لرنی میدانغه چقاره، افاده ایتمه، کورسه تهر. خلاصه تل انسانلرنک
چیکسز کبک روحانی عالملرنک ترجمانیدر. مونه ایندی بو قوتنی ترقی

ایندرو، گوزل تربیه ایتونک بولی ایسه روحانی معلوماتلارنی کینگایتو، رو-
حلمزی نازک تربیه ایتو آرقاسنک غنه ممکن بولغان بر اشدر... خطیب اوز-
هنگ سوزلرینی ماطور و تاثیرلو ایتدرو که غیره ایتسه ط-کلا و چیلرغه افاده
ایتچک معلوماتنی اولا کوگنلنک شاعرانه صورتلر برله ص-رتلاب، شول مصور
گوزل حقیقتلارنی قلی برله ترجمه ایتوب میدان قوی-ارغه تیوشدر... بو
قوتنی تربیه و ترقی ایتدرو که انسان بالا وقتندوق شروع ایتدرو که مجبوردر.
مونک اوچون بالانی ماطور، شاعرانه منظرهلرنی تصویر ایتار که اوی-ره تو،
طبیعتنک ایل نازک و ماطور منظرهلرینی بالانک ذهننه یهملی ایتب اورن-لا-
شدر و لازمدر. بالانی بهش وقتندوق طبیعت دهگی عادی گنه بر نرسه نیک گوزل
بر صورت برله ذهننک و فکرندو اورنلاشدر ب آلوغه عادت لاندرو که کیرهک بولا.
بو وقتنک بالانک حسی نچکده، ملکه سی آرته در. مثال برله ایضاح: بر بالا آنا-
سندن. آناسندن اویو باغچه سننک اوسکان بر تیرهک حقیقته معلومات آلاسی کیلوب
بونرسه؟ (بالانک اوز تعبیرنچ ایتساک، ایتنه بو قسده بو؟) دی صور اغاننک جوابنی بالانک
قاینه ایکی تورلی ایتوب اورنلاشدر و غه ممکن، اگرده آناسی معلوماتسن
تربیه سز بر کشی بولسه ایتدرو که ممکن: بوشونک بیردن اوسوب چقغان بر چوب،
یاخود اوطقه یاغوب اویو یانئو ئوچون کیرهک بولغان اوطن دیسه شبه، یوق، که
بالانک ذهننه هر بر آغاج حقیقته شوندی بر طوپاس معلومات ییرلاشه که بالادن
بره وار صوراسه بالا جوابنک شوندی طوپاس معناس سوز برله جواب قاینار
ایدی... اگرده نازک تربیه لی بو آنا بولسه ارل ایتور ایدی: بو طبیعتنک
هزگه بیرگان ایگ ماطور هر زینتی، قویاش نورلارینک بالقوونمن ییرنک
قایماق ووندن، انجی هورتکلری کبک صاف یاغهور صورلرندن انسانلرغه الله
طرفندن پیرانگان سرلی، الهی بر قوت برله اوسدرانگان کور کام بر اوسملک...
وما شبه کبک ماطور سوزلرنی... مونه ایتدی بو ایکی تورلی جوابده بالانک ذهننه
اورنلاشه چق، عمر بوینه ییرلاشه چک معرفتنک قایوسی گوزهل بولا چق؟ البته
صوگنی تورلی جواب بالاغه شاعرانه ماطور بر منظره قالدروب هر بر کورگان
آغاج حقیقده بالانی تیره ن فکرگ قالدرو ایدی. شول سببلی بالاغه یاش وقتندو
هر بر نرسه حقیقده تربیه ایتوچیلر ایرنه چی، صاف، ماطور، کینگ معلومات
ییرو که طرشورغه تیوشدر. مونه شول وقت بالانک ذهنی کینگایه، روحنک ایگ
ماطور حقیقتلر اورنلاشه، شاعرانه منظرهلر آنک فکرینی توتره... بنا علی

بالا هر وقت اوزىنىڭ قابىلىتىنى باشقەلەر غەدە تائىرلار و باطور تل برله افاده اينەرگە ملکه حاصل اينه آلور. کورسز افندیلر! تلنى ترقى ايتدور، سويلاشو قورەسنى تربيە ايتو، خطيبلر ئوچون ايڭ مەم بو قورالنى حاصل ايتو فقط شول يوللر برله گنە مەکندر...! سويلاشو قورەسى بولغان بر تل حقندە، ديه چەك سوزمىزنىڭ آخىرى شولدر: تل ايکى جەننەن ترقى ايتدور ياورگە تيوش: برسى يوغسار يەك سويلا گانچە معنى جەننەن بولسە ايکنچى لفظ جەننەن در شېهە يوقکە هر بر قومنىڭ اوزىنە کورە بر قاعدلرى، نەوسى، سرفى بولا، بلاعت فصاحت جەنلرى بولا. خطيب تلنىڭ معنوى جەننى قوتلاندرورگە تيوش بولغان كېك سويلا گانە قواعى لسانيه گەدە صوڭ درجە رعايت اينەرگە تيوشدر. بر سوز هر نى قدر معنا جەننەن عالى بر حقيقت بولسەدە قاعدەسز لفظ برله آنى بيان اينلسە، ياخود بيان وقتىنىڭ طىكلا وچيلرغە ايشتلورلك، آنلارنى كورلر- رلك خطا عبارەلر قوللاناسە بېك رغبتسز چغا، كىڭلىسز بولادر. مثلاً بر اورنىڭ ملى سالوم سوزى ملى برە وار ملى ملى سالوم ديه تعبير ايتسە اول سوز جمعيت اعضالرىغە نېچك تائىر ايتە آلماق كېرەك؟ آنسز دە كورلرگە گنە اوتورغان اعضالر موندى سوزدن قچقروب كورلوب يېرولرى طبيعى بيت! خلاصە، سوز معنا جەننەن دە لفظ جەننەن دە شەما، ماتور بولوچىاق خطابت قاعدلرىنىڭ ضرور سېلىر...

III درس. ۱۹۱۶ سنە ۱۶ اوكتا برده.

طاوش:

خطيب اوچون كېرەكلو بر صفت بار ايسە البته طاوشدر. خطيبنىڭ طاوشى نقلى، قوتلو، كوتارنىكى، كساكىن، صاف بولورغە تيوشدر. طاوشنىڭ نچار بولوى خطيب اوچون ضرور كېمەچىلكدر. آقرىن، قوتسز، طاوش خطيبنى صرغوا ايتب كور- سەتە. قارلقغان تاماندىن چققان طارش طىكلا وچيلرغە آغراق، يالقاولق ايرات ايتە، اچلرىنى پوشرە، ايڭ گوزل، طبهار: صاف، كرتارنىكى، طنچ، كېك كوكرە كىن طاشيب چققان، كېرەك ادرىلارنى كرتارب، اورنى برله تورلوطونە چقاريله تورغان؛ خطيبنىڭ يورەكلىكى مەصور حقيقت لىرن بياننە متناسب روشك اوزگارە طولقنلانە تورغان تازە طاوش برله ايراد ايتلگان خطبه لردر. چونكە موندای خطبه لر پاك وجدانلى، صاف قىلبلى توغرى فكرلى، قىلبى يالغانلىقدىن صاف، حقيقت لور برله تولغان، بارلق اشى خلقغە و اوزمانلىغا، دىنىنە محبت دن طاوشوب چققان چن اذ- شانلردە غنە بولادر... جەننىڭ قىلبىنى برەر آغرتوى بولغانلر، ياخود بر بر شىخى

عداوة بوله، كذب، افتراء، نفاق، كبر، حسد، اوصاللق، عقلت، يثل عقلان بولو كبك
 د ناة ايهلرينك تاوشلرى بتونلهي باشقه تورلى بولادى تجريبه لر برله ثابت
 هر حقيقت در، حتى بعض تجريبه ايهلرى خطيبلرنك تاوشلرى برله آلارنك نيندى
 طبيعت دهگى ذاتلر بولوينك استخراج ايقوب، بولاديلر. بو مقامگه بيك مناسب
 بوليب يتماسه ده مين سزگه آلارنك سوزلرني ايترب كوته من، اذسان طبيعتنى
 اولچه وچهلر ايتهلر: مسلكنك ثابت، قطعى، قزو طبيعتلى شهلر سوزنى سو-
 يله گانك، قوتلو، طولو تاوش برله سويله يلر، سوزلرى قيو هم حر بولوچن بولور.
 آفرين طنج، آز جسلى، حسنه آرتق بيلرله بىنچه گنه سويله ي تورغان
 كشيلىر ايسه سوزلرنك طنجلق، آفرينلق برله گنه دوام ايتب اوزاق سويله وچن
 بولهلر. بولارغه Флигматик ديلر. صغراوى المزاجلر ايسه: سوزلرين تيز
 تيز، آشفچاق برله، بر توقناوسز آغزلارندن سوزن ارغنتب تورا تورغان
 قورمده سويليلر. بولارغه روسلر Желчный دبه بورتهلر. عصبى المزاجلر
 ايسه سوزلرينى افراط آشفچاق برله سويلهلر. Нервный خيالپرست كشيلىر:
 سوزلرينى كوگلسز، قيردين چقغان كبك آفرين ايتب سويليلر. ليكن سوزلرى
 غايت توپلى بولورچان در. موند يارغه Мелонхоликъ ديلر. تكبر كشيلىر ايسه
 خطبه لر ينى کوتارنكى، قطعى، اوز اوزلرينه آرتق بر اشانچ برله، سوزلرينى
 ممكن قدر ضرر، کوتارنكى، ماتور ايتوب سويليلر. ادب و تواضع ايهلرى
 ايسه سوزلرينى سويله گانك هر وقت ساده ليكن بيك نق اويلاپ، طهراق بر
 له گنه طبيعتنه مناسب هر كيفيت برله گنه سويلهلر. بولارنك تاوشلرى كولنچرهك
 چتسه ده ليكن تاثيرلى ولرچندر. بولارنك سوزلرى طاكللا وچيلرغه ضريره لر،
 آغزلى صداق اشتله در.

منافقلر سوزلرينك هر وقت ايكى توراييرهك ايتب آليب بارورغه طرشلر.
 بو طرفدن طاكللا وچيلرني اغفال ايتر بولسه ايكنچى طرفندن، سوزينك ايكنچى
 اوزن برله آلارنى خرفلى طوزاغنه توشروگه طرشومن بولالار. بو ايندى شولاين
 شولاين ليكن شونگله برابر مونا بولايلاق كبك كورنسه ده تيگل يرهك ديگان كبك
 مرنه شرندى بر مهم معنى سز جمله لر توترهلر

يالغانچيلر: سوزلر ن قصه هم ممكن قدر تاتلو، تر لوياقدن، اورا تيب تورلو
 طرفن برله سويله وچن بولالار. آلارنك سوزلرينك باريشنى نوق يالغانلق كولر.
 گه لرى كورينب تورهلر. اويىسز، فاكسز، قايغوسز، ايركله ب دنيا ده آرهم

طامق بوليب ياشاوجيلىر (Идіоты) طوپاس، دوفسا، معلى سز، توبسز، اوزن
 سويله وچنلردر. خارق العاده كشييار (Геніальный) سوزلرني قوتلى، توبلى
 يورهك و قلبنك طاشيغان دينى ياغود مىللى حسكه پيريلوب يالقنلى روشك سويله
 له رلر. آلارنگ فوق العاده بيورك قوه طبيعيله لوندن، فصاحت و بلاغتلر قايىاب
 چقغان سوزلرني طكلاوجيلىرغه فايىت نقى تاثير ايتنه، آلارنى ضرر فدا كارلر
 لرغه كر شوگه چچور ايتنه در.

يئل عقللى راق ذاتلر ايسه قرار سز بر سوزدن ايكنچى گه سيكروب، گاهه
 بر تورلو گاهه ايكنچى طونك سويله رلر. خلاصه يول تاگرمانى صواق بولورلر. اشچن
 فعاليتلر ذاتلر ايسه اخلاص قلبلى ايكلانلر كمارينى سوزلرني به له كورسانوب تورورلر.
 سوزلر ينى آزغنه سويله رلر. سويله گان سوزلر ينى فايىت تدقيق ايتب تفتيش
 اياوب سويله رلر. طارشلر ينى اورننه قاراب كوتارلر، اورننه قاراب توشرلر.
 حاصل مونه بوعلامت لر بر له خطيب بوغانلر نك طاشلر ينى قاراب آلارنگ احوال
 روحيه و طبيعيله لر ينى آزارق توشنب بولوى اهل تفتيش و تجربه طرفلر
 بر قىر اثبات ايتامشدر.

طاوشنى آرتدرو يوللرى:

طاوشنى ترقى ايتدرو اوچون بر نچه تورلو قاعده لر بار، كه آنى هر بر
 خطيب بولونى قصد ايتدوجيلىر بلور گه لازمدر. قوتلو نقلى، يه ملى، صاف طاوش
 خطابت نك ضرر قوراليدر. موى يوزاريدك سز گه ايتب ايدك. مونه شوندى
 طاوشنى كسب ايتوب تابارغه يوللر بارمى؛ البته باردر:

طاوشنى ييش و بالا وقتنن تربيه ايتنه باشلاو تيوشد. ۲۴ يه شنه بتكاج
 كشيديك طاوشن تربيه ايتو، ترقى ايتدرو آغزلاشدر. درست اجتهاد ايتولا
 گانك ترقى ايتدروب بولور. فقط هر بر نرسه نك طبيعى روشك ترقى ايتنه
 تورغان دورلر نك مساهله ايتلسه وقتى كىچك كىدن صوك تربيه ايتو طبيعى
 بولوب يتميدر.

بالالرنك طارشلرى گوزل بولسون اوچور: بالانك كوكره گنه صالحين تيور
 دن صاقلارغه تيوشدر. بالا ادقى باشلاهاچك هر بر حرفتى ايتدركانك طاوشنسه
 دقت ايتدركه كيورك. وقت وقت تورلو كويلرني كويله قوب قاراولر، كشى لر
 بر له سويله شكانك كوتارنكى، گوزل تارش بر له سويله تور گه اوكره تولا، خلاصه
 هر بر ضعيفلر ندره تورغان آغز تواردن، طامق آغز تولاوندىن كوكره ك آغز تولا

لر نلن صوڭ درجه دقت برله بالانن صاقلامق تيوشدر. بالانن تورلو طرفنن
 سوبلەرگه عادة لندرو، گوزل خطبه لرني ايشندرو كبك تربيه لر بالاغه غايت درجه ده
 قانير اينه در. طاوش ايچون و سوزلرني درست ايتوب ايتو ايچون اي
 هم بر اعضا ايسه البته تشار بولغانغه كوره بالاننك تشار يلى سلامت صاقلاو
 تيوشدر. تشار بوزلا باشلاسه طبيبه مر اجعت ايتو، صنعى تشار قويدرو،
 ايرت و كيچ آغزلرني چايقاو لازمدر. قصه سى: طب وحفظ صحه فنلرى قوش.
 هانچه تشارن هر بر آغرتولردن صاقلامق هر بر خطيب ايچون ضرر وظيفه در.

طاماق.

خطابت ايچون، گوزل طاوش لازم. طاوش ايچون ايڭ كيرك بر اعضا
 طاماقدر. طاماقنى هر تورلو آچى نرسه لردن، صروق تيودن، تورلى آورتو-
 لردن صاقلارغه اهميت بيررگه كيرك بولا. طاماقنى گوزل تو تو ايچون يلى
 حوت اچو، ۲۰-۳۰ طاماقنى قىر لاؤراؤيشوننده كاپلى كبك دوالر استعمال
 ايتو فائده ايدر. صروق تيودن صاقلاو ايچون قش كونلرني شارف استعمال
 ايتوب اديره نمه سكه كيرك، اورا لرده قچقروب سوبله شه سكه كيرك. طن
 آلفاننك آغز برله آلماي، بورون برله آلورغه عادة ايتهرگه كيرك بولا.

طاماق كاتقارى بولسه ياخود خمر و تهه كى كبك نرسه لر استعمالدن طاماق
 بوزاسه بيرتال ايتوى صول كبك يوشارتا تورغان نرسه لر برله چايقارغه و طش
 طرفنن شونك، برله اشقورغه و مايلرغه كيرك. . . .

خلاصه هر بر قىبير و دوائى بييرينه يتكررگه لازمدر. . . . بيگره كده
 تورلو آورتون صاقلارغه تيوشدر.

بورون.

طاوشنك كوركام بولووى ايچون لازم بر اعضا دخيك بوروندر. شوڭا
 كوره ده خطيب بوروننى هر نوع آورتولردن صاقلارغه اجتهاد ايتهرگه كيرك
 بولا. هر قايوڭرغه معلوم: بورونك بولا تورغان آورتولرنك برسى طماودر.
 طماو اچنى پوشرا باشنى آغرتدرا، طاوشنى به مسزنى، بو آورتونى بتره تورغان
 بايتاق دوالر بولسه دايك ضرر دواسى: بوروننى بو آورتونك كيدلوندن صاقلانودر.
 چوقازينك اينكناچه صحه نى صاقلاي تورغان قاعدا رگه رعايه در. حفظ صحه
 مساهله سببلى بو آغز تو كيله قالسه كاربرايكه كيملا تاسن، او كسوس، و نشاطر

کیصلاتالرن ایسنه و فائده بیره دره. لکن درست بولی طبیبقه یازودر. طبیب براق
 بولسه غنه، تا بلماسه غنه یورط دو الری قیلارغه کیره ک. یورط دو الرن دن برسینه
 بورن اچینه قاتی چهی تارتو، آیا قارغه گارچینه سه قویوب آیا قی و انناسی یا صاوه
 هه ۳. ۴ مال قاشقی کاهفاره تی بو استا کان اسسی صوغه صالحوب، کاغد بوله
 قابلاب کچکنه گنه بر تیشکندن استا کانغی پاون ایسنه و غایت فائده لیدر. هر
 تقدیرده طماونی دواسر قالدیرغه یارایی، سوگندن قولاقغه ده نچار اثری قاس
 لوچندر، بورن ایچونک نچار آغر تولوغه ایله نوب کینتووی احتمالدر. (بورن
 اعضاسینگ طارش ایچون کیرک بر مهم اعضا بولووی سبیلی مین سرگه طبی
 علمنده کررگه، بر آزغنه معلومات بیدروب کینه رگه مجبوریت کوردم. ۱۰۰)

طاوش ایچون مهم اعضادنگ برسی دخیده اوبکادر.

اوبکه و کوکره گی ضعیف بولغانارنگ طاوشاری نچار بولورچاندر. شوک
 کوره ده ضرر جر چیلر بیدرک خطیبار هر دنت تازا و کیک کوکره کای، قوتای
 اوبکه لی بولورچاندر. قوتای اوبکه سز خطابت نی مکمل ادا ایتمک آغردر.

اوبکه و کوکره کنی ترقی ایتدرو یوللری:

اوبکه و کوکره کنی ترقی ایتدروده بالا وقتدن باشلانورغه تیرش. بو اعضائی
 قوللایدرو ایچون ایک مهم زمانلر به شاک زمانلریدر. بالانی کیک صحه هارده
 ایرکن هوالمده اوسدرو فائده لیدر. یاش و اتمک قچقردوب کوبله وار، صو کورلر،
 طاغ باشلرینه منولر بالانک کوکره و اوبکه لرینی غایت قوتله ندره در.

اولوغلر ایچونک کوکره کای، اوبکه نی تربیه ایتدو خطابت ایچون مهم
 وظیفه در. ضرر ایچون بو اعضالونی صافلاو ترقی ایتدرو ایچون هر کون
 منظم و رشک گیمناستیکه اجراء ایتو، طاغلا رغه منوب یورولر، صوده یوزولر،
 بیولر، بوقودن تور و بوله تننی توزای صوغه مانغان پراسسینساعه اوراب بیش
 اون مینوت تورولر فائده لیدر....

مونه سز شا کردلر اوزگرنک حیاتگذده شوندا این ریاضت به نیه لونی اجراء
 قیاسه کز غایت ضرر فائده لار کوروب کوکره کز ایرکن، طنکز کیک، سویله گانه
 کوکره کزده هوا زاپاصی کوب بولوب اوزگذده ضرر بر ایرکنچیلک تابار سز...
 کیرک اورنه غنه طنکز بقرب توتاغوب فالماسسزه. طاوشکز ایرکن، قوتای
 صافی بولوب خطبه لرکز ماطور و تاثیرلو بولاچقدر... بنا عایه گوزل خطیب

وسلامت گردهلى، شادلىقى بولووڭز ايچون مذكور بوللارنى ايسئزگه آلووڭز
تيوشدور...

طاوشنى اورننه قاراب استعمال ايتە بلو.

خطبه سويلگانك طـكـلاوچيلرنك كويلاگنه، آزلغنه قاراب خطيب طاوشنى
استعمال ايتەرگه تيوشدور. آزغنه خلقغه سويلهگانك، ياخود كچكنهگه بر بولمەده
سويلهگانك البته آقرين سويلەرگه تھوشدور. بالعكس اوراملورده، جيللر آراسىنى
شاوشو وقتلرنك كوتارنكى طاوش بولەرەك سويلەنو تيوش شولا يوق بنا اچارنە
سويلهگانك دە بو حالگه غايت دقت ايتولازم. بعض خطيبلرنك آزغنه بر خلقغه
قولالارن يارراق درجەده ئېقىروب قزا قزا سويلەولرى نە قدر طـكـلاوچيلارغە
ئچار تائير ايتسە، بالعكس ضرر بنالورده كويچيلك وقتنى آقرين طاوشنى خلقنى
يالقدرادر. مونه شول قاعداكى خطيب ايسنى توتوب اورنننه قاراب قنە طاوشنى
استعمال ايتەرگه بورچلیدر. مونك ايچون خطيب آلدىن حاضرلك كورورگه
تيوشدور. اوز اوزينە ياخود برەر مخاطبەق سويلەب قاراودە ضرر بولمايەققدر...

۴ درس: ۲۳ اوكتابردە.
سوزلرنىڭ طونلرى.

خطبهلرنك گوزل، موفقيت او چغروي ايچون كيرەك شرطلرنك برسى:
سوزنى ماتور بر طونك سويلەودرە. مونك ايچون بر نچە تورلو حالنى رەسايە
ايتەرگه كيرەك بولادر. خطبهنك مادەلرینی محسا كەلو، تىگىز، يەملى ايتوب
ايتورگە اورەنورگە كيرەك. لازم اورنك طاوشنى اوزگارتە بلورگە كيرەك. مثلاً
خطيب آچق هوا دە بولماي بر بولمەده خطبه ايراد ايتە ايكان سوزنى آرتق
تچرماي، سوزلرينك كيسەكلرينى حتى بعضا حرفلرينى آچق، آيروب ايتو
تيوش بولا، طوقتارغە تيوش اورنك توقتالوب كينو، توقتاماسقە تيوش اورنك
لق ايتوب توقتاب تورماولر لازمە. خلاصە خطيب خطبەسنى كوچلانمىچە، تىگىز،
يەملى، صلابتاو طاوش بولە سويلەب طاوشنىڭ اوزگارشارينك غايت طبيعى
بولوينە دقت ايتەرگە كيرەك بولا.

سوزنك طونى اوزگارو بولە سوزنك معنى سى اوزگاررگە مەكندورە. يازودە
بر تورلى يازلا تورغان ايكى سوز طون اوزگارشى بولە اوزگارەدر. مثلاً: (عەر
كىلدى) ديگان سوزنى بر تورلى طون بولە ايتكانك خبر معنى سى چغادر. اگرده
عەر كىلدى؛ ديبە صور او طوننك ايتسەك بتونلەي باشقە معنى فەولانەدر. شو...

لايوق «اوپ چقىدى»، «صوغش باشلاندى»، «فئارلىق قابىندى»، و ما اوشبو سوزلرده
 بىر تورلى طون بىرلە ايتىلسە بىر مەنى ايكىنچى تورلى طوندا ايتىلسە ايكىنچى مەنى
 فەملانەدر. مالمۇكە يازۇدە بىر تورلوگنە يازىلەر... دىمەك بۇ جملەلەر خىبر، سوال،
 مال كېك تورلو مەنى لىرىنى فەملاتە تورغان طاوش بىرلە ايتىلە بىلورلەر...

شۇگما كۆرەدە خىطىب بىر نىرسە حەقىقەت قورى بىر خىبر، قورى بىر روایت
 طىزنىك غنە سويلەرگە تىلەسە بۇ وقتىك عادى سويلەشۇگە قاراغاندا طاوشنى بىر قىر
 كوتارنىكى، تىلگىز ايتۇب آلۇب بارورغە كىرەك بولما. زمان، اورن اسمارن ذكر
 ايتىكەندە طاوشنى بىر قىر توشروب چىقارور. اگر دە خىطىب طىكلا وچىلرنى اوزىنە
 ايتەرتو قىلە بىر بىر مەسلىككە خىمت بوزىلغان سويلەسە اول وقتىك طاوشنى
 اوزىنىكى مەس و اعتقادقە مەنسەب ايتۇب كوتەروب سويلەر. نىرسەگە كۆپرەك
 اھمىت بىرگانن خىطىب اوزىنىك طاوشىنىك طونى بىرلە بىلەرور تورور.
 اگر دە خىطىب بىر نىرسەنى اثبات ايتىمەك بولۇپ سوز سويلەسە، اوزىنىك
 دىلەنە مەنسەب مەملون افراطدقت بىرلە اھمىت بىرور ايتىلەرگە مە
 بواورنلار دە كوتەركى بىر طون بىرلە بىيان ايتۇ لازىم بولادىر.

بىتون سويلەگان سوزلر بىنى خلاصە ايتۇب چىماق بولسە طىبىعى قىسقەغنە،
 تىز، قىر، توقتالمىچەغە تىلگىز بىر حالدا كىنە سويلەر.

اگر دە خىطىب قايفو، حىرتلى بىر نىرسە حەقىقەت سوز سويلەسە سوزن آقرن
 طاوش بىرلە اوزب اوزب، گاھا توقتالمۇب، كورسنىوب توقت ايتە ايتە بىيان
 ايتە... اگر دە آرنق فاجەلى، ضرور بىر حىرتلو نىرسە حەقىقەت سويلەسە طىبىعى
 بوندى اورنلار دە خىطىب لىر مېنوزانە بىر رەوشك گاھا بىك قوتلى حىداتە بىرلە گاھا
 بىك توبەن آقرىن بىر رەوشك سويلەلەر. موندى خىطىب لىر كىشىنىك اچنىكى آغر
 قايفو مەس سەببىلى غىر مەنتىزم تولقنىلى بىر طون بىرلە سويلەنۇچىلەر.

اگر دە بىر اشنى ياراتماي سويلەنە ايكان اول وقتىك كوتارنىكى طاوش بىرلە
 اول نىرسەنى ياراتماقنى بىلەرلىك طوندا سويلەر، سويلەگان نىرسەنى تحقىر
 ايتۇب، واقىتتە سويلە ئانىنى فەملاتە تورغان رەوشك سويلەر... بىر بىر نىرسەگە
 عىبلانوب خىطىب ايراد ايتۇچى كوتارنىكى يەملى، لىتلىق، مەم ايتۇب تىكلىسز كىنە
 بولغان بۇمشاق طوندا سويلەر.

قورقنىچاق و آبدىر اب قالغاندا ايراد ايتىلگان خىطىب لىر غىر طىبىعى، قوتلو
 بىر طاوش بىرلە انساننى طىبىعى حالنىك آلماشقانلىق، قورقنىچلى حالنى بىلەر -
 روب تورا تورغان طون بىرلە ايراد ايتىلۇچى بولورلەر.

بره رونی تقیید، تحقیر، کیمسینه تورغان خطبه ارده طئلا وچیلر نی غایت در -
 جهده کولدره تورغان، قاتی طاوش برله کوتارنکی طون کیرهك بولا.
 بر نرسه نك قیمت و بهاسنی توشرو قصیله ایراد اینلگان خطبه ار عا -
 دةده کوتارنکی لیکن یومشاق طاوش برله ایراد اینلارب طئلا وچیلر نی تحقیرده
 قالدرو رلق بر طون برله سویله نه لر...

سؤ ل اورنلر نك خطیب سوزلرن کوتهرنکی رهك ایندورگه تیوش. بیگره كك بر
 بر آرتلی کوب سؤاللر بیوررگه توغری کیلگانك هر برسنی اولگیسندن کو -
 تارنکی بر طون برله بییره باروب، جوابلرینی بیرگانك ایسه سؤاللر بیرگان
 طونلغنی کبک توگل دایکه توبهن بر طاوش برله سویله ر...
 وعظلر سویلا گانده.

بر خلقغه قاراب وعظ طریقچه خطبه ایراد اینتگانك شبهه یوق خطبه نی
 روحانی، کوتارنکی، قوتلو طاوش برله بهادرانه بر طونك ایراد اینوتیوشدر،
 عادتده وعظلر دیانت نقطه نظرندن هولوب، آدمارنك روحلریغه صور
 حس بییره تورغان غایت مهم خطبه لر بولغانغه کور. وعظ ایراد اینتوچی آداب
 خطابت گه صو ك درجه ره ایته رگه هچبور در. شول سببلی بو حقل آیرم بر درس
 اینتوب سزه بیان اینلسه کیرهك؛ وعظلر نك نمونه لرینی، اورنلرینی، تاثیر
 اینتو یوللرینی آیرم ایضاح اینلسه کیرهك.

(اعضالرنی توتو بلو).

خطبه لر سویلا گانك خطیب اوزینك اعضالرینی گوزهل توتو بیک مهم
 بر وظیفه در. مثلا خطیب خطبه ایراد اینتگانك باشنی اوزینك قلبنك گن حسلرگه،
 وسویلا گان سوزلرگه غایت متناسب بر رهوشك توتارغه کیرهك، بر توقناوسز
 باش چایقاب تورو، اورنلی اورنسر تورلی طرفارغه بورغال او خطیبك یهمنی
 کیناره، اما اورنی برله قوزغاتو بولسه غایت ماطور چغا. مثلا تعجب اورنلر نك
 خطیب باشنی کوتار برهك توتارغه تیوش. خطابتده باشنی صولغه تابسا بورو
 بر قدر قورقورغه هم یار اتماوغه اشاره در. یعنی بره رونی یارانماغانده شوندی کیفیتك
 بوله. اوگغه تابا قاراب قویو، صول قوللی سلقاو کبک حال ایسه عادتده رد
 اینتو: امید سزلانوغه اشاره در. باشنی توبان قویو برهق توتوتعزیه، سؤال، مایوس
 بولوغه اشاره بولوچندیر. بر نرسه نی تصدیق اینتوب سویله گانك یا خود وعظوقنك
 عادتك باشنی توغری نقلی، بر طرفهده بورما ییچه توتولازمدر. عمومیت برله

خطیب خطبه فی ایراد وقتہ باشنی توغری، یہ ملی قیافتہ توتارغہ ط-کلاو-
چیلرغہ قاراغانہ آرتق بر کوتارنکی حالہ توتماسقہ تپوشدر.

(کوز)

خطبه سویلا گاند خطیبنک کوزلریک ضرور بر تائیر بیرہ، ط-کلاوچیلر
قہ خطیبنک کوزی تور لیچہ تائیر ایتەر که ممکنرہ بوضور تجربہ برلہ ثابندرہ
مثلا قایغو حسرت برلہ بر نرسہنی قرغانوب سویلاناند سویلاوچینک کوزلری
قزاروچن، یش برلہ تولو چن بولوب قلبنکی فکرلرنک نی قدر اثرلی
بولووینہ شاهد بولوب تورہدر. شادلق وقتہ بالعکس کوزلری یالتیری، کولوب
تورہ، عجبلانوب سویلا گاند بر نرسہ کہ دقت برلہ قاراب توروچن، کوتارلوب
توروچن بولادر. قورقغان وقتلردہ کوزلر توبان توشوب آقرنایوب تورہ
اویالغان وقتلردہ ایسہ خطیبنک کوزلری توبہن قاراب، کورنورگہ یارامای،
مین عیبلی دیکن رەوشک بولادر، اما آپوبرلہ خطبہ ایرادایتکنلرنک کوزلری
طایح آقرن، بر حالہ لکن یالقبیلانوب یالتیراب تورہدر. کورہسز کوز
دیگان اعضا قلبنکی تورلی ماللرگہ قاراب تور لیچہ رەوشک مخاطب لرغہ کوز
رفہدر. بس ایندی خطیب احوال وحسلرگہ قاراب بو مهم اعضاسنی ممکن قدر
طنج، قیگز، ماطور بر حالہ توتوغہ دقت ایتەرگہ حاجت توشہدر. مونک توچون
خطیب ط-کلاوچیلرغہ تابا دقت برلہ قاراب توررغہ کیرہک. اما توبہن قاراب
یاخورد بتونلہی کوزنی یوہوب سویلاو، یاخورد طبیعی لیکلن چغوب شاشقون بر
حالہ توتودن صاقلانورغہ تپوش. اگرده کوزدن اختیارسز اولارہق یاش آغا
باشلاسه ایندی آنی توقناتوچارہ لرینہ کردلازم توگل. چونکہ خطیبنک کوزندن
اورنی برلہ چقغان یش غایت بیدوک تائیر ایتوب ط-کلاوچیلرغہ خطبہنک
ضرور بر حس قالدروینہ سبب بولادر. خطیب اوز خطبہ سنلن اثرلانما گاند خلقغہ
تائیری بولمایدر. اثرلانوب ط-کلاوچیلرغہ بلدیرو توچون علامت لر ایسہ
البتہ فقط کوزنک ویوزنک علامت لردر. عادتدہ کوزنک حرکتی خطیبنک
قوللرنک حرکت برلہ متناسب بولوچندر. گویہ قوللرنک تورلی حرکتلرنی
قاراب تورغان رەوشک کورنہدر. مثلاً بو بر نرسہ کہ نفر تیلانوب قولنی
بر طرفقہ سلنہ گاند کوزدہ طبیعی اولارہق باشقہ بر طرفقہ قاریدر، عمومیت ایلہ
خطیب سویلا گاند هر بر اعضاسنی سوزینہ غایت متناسب بر حالہ توتو
لازمدر. کیلشمہ گان حرکتلردن صاقلانو خطیبنک زور وظیفہ سیدر. کیلشمہ گن

حرکتی بولنورلر خطیبنک قیمتنی بتره لر. مثلا سوز سویلا گاند خطیب بر
 توقتاوسز بیل تیگرمانی کبک قوللارینی سلنه وی، یاخود قوللارینی برده حرکتسز
 ایتوب صالندرب قنه توروی، کسه سنه تغب قویوی، فالج زحمتلی کبک توب
 طوغریغنه قاتوب قالووی، صاقال مییقلرنی قوللاری برله توقتاوسز تیزاتوب
 تورووی، بارماقیرنی شارتلانوروی، بر بر نرسه فی بارماقلاری برله صاناب کور-
 سه توروی، بر قولنی بر قولغه صوغووی، کافیدره غه قول برله فاتی صوغووی، بودرق
 کورسه توروی، طیکلاوچیلردن بره وگه بارماق برله اشاره قیلوب کورساتوروی وباشقه لر
 واق کیلشسز عاداتلر اولوب آداب خطابت که خلاف، تربیه سز لکلر دره بو ماللر هر
 نه قیر واق نرسه لر بولسه لرده لکن طیکلاوچیلارغه نچار تأثیر قالدرالر. چونکه
 خطیب بولغان کشیگه خاق عایه درجه ده دقت ایتد. آنک هر بر حرکتدن بر
 معنی چغاره لر، خطیبنک هر بز حرکتی خلق اوز یقه نمونه امتثال ایتوب آله لر
 مونه شول سببلرکه بنا خطیب اچی طشی کمال سدکونه اوزره بواوب اوزینک هر
 بر حرکتی سویله گن سوزلرینه غایه مناسب بر رهوشک آلوب بارورغه تیدوشلر،
 هر بر حرکت سوزنک آغمنه مناسب، طبیعی حرکتلر گنه بولوغه دقت ایتد رکه
 تیدوش.

خطیب مقام خطابت که چغو برله طیکلاوچیلرنک دربارینی قوزغاتو ایچون
 بر آز وقت سوز ایتمای توققالوب تورورغه کیره ک. صوگره آقرینغنه سوزگه
 کرشوب کیته ره طبیعی سوز اوز اوزندن قزه باروچاندر. شوکنا متناسب اعضا
 لرده سوز آغمنه مناسب حرکت ایتدیریلد در شول یول برله سوزگه کرشوب برده
 قاشامی نق، ویهملی ایتوب سویلانیر. سوزنی باشلاغانده عادتک اعضا لر برله
 برده اشاره لر بولمای یاخود بیک آقرینغنه، آورغنه قیافنده بولورغه کیره ک.
 خطیبنک سوزلریک دعوی نی اثبات ایچون کیلنرلگان مقدمه لرنی ایضاح ایتسکانک
 آقرینره ق بولوب دعوی نی اثبات ایتسکانک سوز هم اشاره لر قوتلیردک بولورغه
 ممکنر. خطبه نی بر حسکه بیدرلوب سویله گانده سوزگه خلقنی قز قدر و ایچون
 قوتلو ایتب اشاره لرنیک شوکنا مناسب اجرا ایتدیرد تیدوشلر. هر حالده قوللر
 برله تورلیچه سلنه توب سویله و کیلشمه یدر. دینی خطبه لرنی منبرلردن سویله گانده
 اوزینه مخصوص بر کیلش بارکه آنک اورنی باشقه دره

۵ نچی درس نوبه بر ۳۰ نده

خطیبنگ ظاهری کورنشی، اخلاق و طبیعتی:

خطیب بولغان کشی، شبهه یوقکه تمیز، پاک، ماتور کیومک، گوزل قیافت ده بولو
 قیوششیر. شونینگله برابر عالی طبیعتلو، گوزل خلقی، خلق آراسنده آبرویلو،
 خلقلاردن اوزینی احترام ایندیملرک قیر عزة نفس که مالک بولو تیوششیر. بو
 صفتلرنی هر کم کسب، اجتهاد بیره تابه آلدن. مونک ایچون فقط تربیه کورو، قوانین
 اخلاقیه نی اویرانیر که کیرهک. شوگنا کوره ده قار بخلر ده بولسون، حاضرگی
 و مانده بولسون خلقنی اوزینه جاب ایندیکن، مؤثر نطقلر سویلی تورغان ذاتلر
 هر وقت آغر صبرلو، وقارلو، کیرهک کیره که گان سوز سویلامای تورغان کشیلر
 بولغانلر همک وعلارندک نابت، قولندن کیلامگان اش حقنک ره وگوده وعلک قیاماس،
 پوره ونسنگ خاطرینی صبری ماس، برودنک قورقمای تورغان، اوزندن ضعیفلر که
 یاردهم اینوککک عالی صفتلرده بولغانلقلری معلومدر. مشهور خطیبلر طبیعی
 جهتندن عاده ده مکمل بیوک جسملی اوزن گوده لی بولوچن ایسکان. بو حقه ده
 Ольсвуд دیسگان ذات بر قزقلی استانیستیکه بیان اینوب کورسه ته: آنک
 (خلق و کالنی هم کشیلرنک گوده لری) اسمنک بر کتابی بار. شول کتابنک Ольсвуд
 قفتیشنک بویله کورنده در: پالاتا دیپوتاتلورنک، پارلامنتلورده، سیملرده، ریخستان
 غلرده، خلق وکیللری بارده دیورلک اوزن بویلی بولوپ چفالر ایتمش.
 کوبس اورتیه بویندن بیوک بوله لر ایسکان. مثلا یوز وکیلنک فقط ایکسیگنه
 قصه بویلی، یسکر میس اورتیه بویلی، یتمش بیس اوزن بویلی تاهلری، دی.
 چارکر ایته: بو کورساته، که آدملرنک طبیعت لرینک حیوانلر کبک اولدقنن
 آلارنک کوتوچیلری جسم جهتندن بیوک بولولری لازم کیله در. بناء عالیه باشقلر
 عاده ده گوده لو بولولری طبیعی، دی.

قرآنلغی طالوت قصه سیک شونی کورساته بیت. وقال لهم نبیهم ان الله
 قد بعث لکم طالوت ملکاً قالوا انی یسکون له الملک هایننا ونحن مق بالملک
 ولم یؤت سعة من المال. قال ان الله اصطفیة علیکم وزاده بسطة فی العلم والجسم
 واللہ یؤتی ملکة من یشأ واللہ راسع علیم. بقره ۷۷ ۷۸ آیه. دیمهک خطیبنک کورده
 سینک کورکام بولووی غایه گوزل تانییر بیره در، فقط ایندی بوینک اوزن
 وقصه بولووی کسینی بر نرسه توکل. بلسکه اللهنک بیرگان بر فضیلتیدر. شویله
 ایسه ده پاش وقتندی کشی منتظم ریاضات بدنیه امرأ اینسه تازه ماتور گوده لو

بولورغە مەسكەندى. ابركون ھوۋا قوراش ياقتىسىنى يۈرۈگۈدەنك ماتور اوسويىنە
افراط ياردىم بېرەدر.

خطيب ايچون مەم شىرطلار جىيۈب ايتىدەن توبانىكى ماديەلەردىن عبارتتە:
(۱) خطبە سويلەشچى تىرەن فەكرلەر، يراقىن كۈرۈشچى، باشقىلەرنىڭ ھو
موضوعىنى فەكرلەرى بىرلە تانىش بولۇ، اول فەكرلەر بىرلە فايەلانە بولۇ لازىمدر.
مەگرە ئىباتلەر، مەنانلار، قىسقى فەكرلەر، تەكلاۋچىلارنىڭ احوال رۇھىيەلەرنىڭ
تەبىرىدار بولۇشچى، قارشۇ كىشىلەرنىڭ دىللىلەرنىڭ ضەئىفى نۇقتەلەرنى توشىنۇب آلار.
ئەڭ توب دايىلەرنى فەكرلەرنى بىررەك مەھارەگە مالىك بولۇ تىيۈشدر. بىر
قىسە قىتەدە اوزاق تەردد ايتىنۇب تورماي، آرتقى قورقۇنلارنى تۈرۈ، آرتقى
مەقۇلانىچان بولۇ خطىبەنىڭ قىمەتىنى يۇغۇلتەدر...

(۲) خطيب سويلەشچان دەۋىلەرنى ئىبات ايتەرەك، اوز سوزىدەنق تورۇ.
راق، قارشۇ كىلۈچىلەرنى قىناعتلاندۇرەك اقتىدارايەسى بولۇراق مەھارەت مەلۇكە
كسب ايتەر تىيۈشدر.

(۳) خطيب سويلەشچەك خطبەنى بىر نىچەگە بولۇپ ھەر بىر بولمەنك اويىلاب
تىرەن توشىنۇب ايتىشچەك طوشۇر قولىنىڭ خطبەسىنىڭ اساسلەرنى كۈرساتە
تورغان بىر تەك كەسى بولۇ تىيۈشدر.

(۴) خطيب سوزىنى خەلق تىنچلانۇپ، تەكلىرىگە حاضرلانۇپ دىلانۇپ
تورغانغە باشلاب بىرەرگە تىيۈشدر.

(۵) خطيب اوزىنىڭ سويلەرگە آغان موضوعىنىڭ مەقسەدە توب توغرى تىرە
تورغان سوزلەر بىرلە بىيان ايتەر. تەلەسۇز سوزلەر بىرلە خەلقنى يالقىدەماس. سوز-
لەرنى مەنقى رۇشە بىر بىر سەنە باغلانۇپ بارۇرغە كىرەك. سوز آراسىدە اوتۇمەن
خطىبەنىڭ سوزلەرنى صوراب ماتەشماشەمەن آڭلادۇرمى؟ دىب صوراب
تورماس. آلای دىب صورارغە اوزن قالدىرماينچە آچىق ايتىنۇپ آڭلانىنۇپ
سويلەلەر...

(۶) خطيب سوز آراسىدە اوزىدە بولغان فضىلەلەرنى بىلەرب كىتەرگە، اوزىنىڭ
ھەلەلەرنى خەلققە اظھار ايتەرگە تەكلىفلانۇپ آزابلانۇپ خطىبەنىڭ قىمەتى بىرە،
آغان موضوعىنى چىتەكە چىقار. بىنەئەلىنە آندای ھوساتەكە كىرە اوزىنى واقلا-
ندۇرماستە تىيۈش.

(۷) خطيب سوز سويلەشچەن تەكلاۋچىلەردىن بىرەلەرنىڭ اعتراض ايتىلەرنى
قازاب سوزىنى بولماس. قىسقى اول اعتراضلارنى نۇزۇقتەنە آلۇپ اوزا، اعتراض

اینچوچکه قارشو صالحین قانلی بولور. آندای اوردنن چنر و چیلر خطیبنی قزدرسه،
طنچسز لاندر سهده اوز اوزینی ظبط ایتوب وقارین جویماسقه طرشرفه تیوشلر.
۸) خطیب اوزنده روح کوتارنکی بولوغه دقت ایتارگه کیرهک. توشنکی،
توبان روح بوله سویلاونک اثری بوقدر خطیب خطابتند، تیزگنه موفیقت و تاء.
ثیر کوتارگه تیوش توگل. خطابت آلا تیزگنه اثر ایتمای ایسکان آتسا قاراب
روح توشورورگه تیوش توگل. خطیب موفیقت قازانرغه تلای ایسکان اوز بولنده
مذات بوله اوزاق دزام ایتولازمدر.

۹) خطیب سوزینی بیوک محاکمه بوله سویلارگه تیوش، حق نیت دن
آصلا چینکه چقماسقه تیوش. مخاطبلرنک صبرینی جویاراق، آلاردن اوزینه
اعتراض ایتدرلک نچار سوزلردن صافلانرغه تیوش. مخاطبار آراسنک عیبلی
و خطبه نک حق سوزلری آتسا تیه تورغان کشیلرگه قارشو ایتلرگان سوزلر
آلارنک عزه نفس و ناموسلرینی قورولق روشک بولماسقه تیوش. خطیب قه
قارشو اعتراض ایتوچیلرنک سوزلری و اعتراضلری قوتلو بولسه حقانیه آلا
طرفنده بولسه خطیب قاوشاب قالماسقه تیوش. اوزندهگی خطالرنی اعتراف
ایتودن برده تارتماسقه کیرهک. انسان هر نه قدر عالم بولسه بولسون لیکن
خطا غه دوچار بولو انسان طبیعی بر حالدر شوکما کورده خطا سویلاو بر
غرسه حقنده خطا فکرگه توشور برده هیب نومه بولمایر. عیب اوزنک
خطا گنی اعتراف ایتمای تعصب ایتوب اصرار ایتوده دره مشهور خطیب اوردن
صانالا تورغان خلیفه عمر رضی آه عنه بر خطبه سنده بر خاتون طرفندن اعتراض
ایتلرگان سوزنی تصدیق ایتوب خلف آلندن عمر خطا قیلدی، خاتون دروست
ایتدی دیه اعتراف ایتوی تاریخی بر حقیقتدر. حاصل الکلام: انسان هر نه
قدر عاقل، متفکر بر ذات بولسه ده آنک بلرگانی محدود منهایدر. بامرگانی
غیر محدود، غیر منهایدر، جهالتنک حد نهاییسی بوقدر. شوکما کورده
بامار، خطا قیلو انسانک طبیعی بر حالدر. طبیعی بر حال سبیلی روح توشورگه
تیوش ترگلر. (*) البته اوزاق اویلاب سویلاگانک خطا آز بولورده مکندر.
شوکما کوره خطیب خطبه سنی ضرور حاضر لک بوله گنه سویلارگه کیرهک.

خصوصاً بیوک موضوعلردن خطبه سویلاگانیه ضرور حاضر لکلر شرطدر.
آلغان موضوع توتقان غایبه امل ضرور بولغان ساین حاضر لکنده ضرور بولورغ، تیو-
(*) وما اوتیتتم من العلم الا قیلا. خلق الانسان ظارما جهولا. و خلق الانسان ضریفا آیتارینه دنت ایتکره.

شدر. حاضر لايكسز سوز مخاطبلونك قلوبندك بر ازده قالدردمادقى تجر به بولە معلومدر.
(۱۰) خطيب سوزنى خطابت وقتندە فقط بر موضوعك غنە سويلار. بر توتتا-
شدرن ئالە نېچە موضوع حقندە خطبە ايراد ايتودن صاق بولو لازمدر. هر بر
خطبە نك آلدىن حاضر لائمش بىلانى، بر موضوع حقندە غنە بولوغە دقت ايتدوگە
گىردك.

(۱۱) يوقارىدە ايتكناچە خطيب سوز سويلە ئانندە مخاطبلار نك احوال
روحىدە سنە واقى بولووى لازمدر، خلقنك احوال روحىدە و فكرىدە لر نسن، محيط
مساعده قىلماغان بر نرسە حقندە سوز سويلادون بر نتيجه دە كوتارگە يارامى.
خطبە نك موفقىقا بولووى ايچون خطيب نك مهارتى، مهابتى، حقانيت لو
بولووى، بلاغت و فصاحتى، مخاطبلار نك هر قايسىندىن يوغارى بولووى كىك
صفتلر غنە يتمايدىر بلكە بوندىن اين صفتلار بولە برابر خطيب هر بر جملە سنك مخاطبلار نك
روملىرىنە مناسب آلار نك فىكرلرى صغدر و راق، آلار نك عرفى هادەلر يندە
بر قدر لايق روشكارەك سويلالو لازمدر.

بو حقى رسول اكرمك ايتە ايدى: «انا معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على
قدر عقولهم» ديه. مشهور ابوالمفسرين حضرة ابن عباس رضى آه عنه سورة -
الطلاق آخر نك و من الارض مثلون يتنزل الامر بينهن دىگان آيت كريمه ده
اينه ايدى، اگردە بو آيت كريمه ده مین بلىگان نرسە لر منى سزگە تفسير ايت-
سام ايدى سز مینى رجم ايتەر ايدكوز، ديه. حضرة ابو هريره اينه ايدى:
حفظت من رسول الله صلى الله عليه وسلم و عا مین فاما احدهما فبثنته، و اما الاخر
لو بئذقه عليكم قطعت هذ اللعوم ديه. كورنەكە: مخاطبلار نك فكرلرى تكذيب
ايتەرلك نرسە لر دن ئب اورمق آلارغە فائىك اورننە ضرر بولووى احتمالدر.
بو بر طبيعى قانوند، چونكە اويلاب قارا ئز؛ هر صبى بالالارغە ئللە نيندى اين
فلسفە لر دن سوز سويلە مك البتتو خطا در. شولا يوق بر بىوك فننك الى باسندىك
خبرى بولماغان بر خلقغە شول فننل حقايقندىن بحث ايتوب او طرو طوغرىسى
خطابت توكل حماقتدر. بر طبيب بره و نك طبيعتنى اولچامە ينچە اوزينك بلىگان
نظارياتنە غنە قاراب دوا بيره آلماغان كىك، روملر نك طبيبى بولغان خطيبە
خلقنك روملرىنى اولچەمە ينچە دوا بيره آلمايسر. بىرسە دە شفا اورننە ضرر
بولوى بىدە ييدر.

(۱۲) خطیب خطابت وقتند اوزینی حر، آچق، یه ملی برقیافت ده توتارغه قیوش، سوزن یکل تکلفسز کوچله نمای سوبله ره. سوزنک طونی شاد، مخاطبلرن قز قدر رلق حاله بولورغه تیوش. کیوماری پاک تمیز تکلفسز، یا ثا مودا — لردن بر تور لیک مودالرنی کیومند کورساتماو تیوشدر. خلاصه: اوزینی زما- نه نکی گوزل، ادبلی، تربیه لو کشیلری روشنده توتارغه تیوش. مونه بوقاعه لر هر نه قدر توتیبسز ره ک روشک یازلسه ده خطیب بولارنی اوزینه عاده و طبیعت ثانیه ایتو درجه سنک بلرگه تیوشدر. خطابت نکی تائیرلی، موفقیت لی بولوروی شول قاعه لر نه تطبیق ایتوب ایراد ایتمکاننک گله بولورغه ممکنه...

سوزنک اجمالی شول بولا ایندی: خطیب قوتلو، جسارتلو، قطعی فکرلو، آغر صبرلو، بیوک و قارلو، آریمای طالما ی کیدکی، نف عزم و اختیارلو، آیف عقللی، اوز اوزین ضبط ایتارلک، اوز اوزینی اداره ایتهرلک، اوز حسنه بیر- یلماسلک درجه ده منانه و صبرلو بولورغه تیوش. تیره ن فکرلرنی اوزنک صاق- لاراق، سندرلک، بیوک مقصدلرنی آله توتاراق وتله سه نه قدر قوه قارش ی کیلسه ده اوز فکرندن و آلغان توغری بولندن یازماسلق درجه ده عالیچنا بلو بولولازمدر. جیل تگرمانی کبل تورلوسوزلرگه قاراب تورلو یا فغه آومال بولو، تیره ن فکر و مقصدلرنی یاشروب توتا آلماسلق درجه ده صای عقللی بولو، اوز هسته بیریلوب اوزینی محیط نکی تائیرندن صاقلا ی آلماسلق درجه یومشاق بولو کیک اوصافی برله خطابت منبزینه منمه سکه تیوشدر.



ديكابر ۷ سنده ۶ انچى درس:

مذکور شرطلارغه علاوه.

خطابه‌ده موفقیت فازانونك ضور سببارندن برسی، توب نینگزی چن و کیرك بولغان نرسه لرنی کیره گمه متناسب ایتمک سویلاو، کیرك وحق بر نرسه نی کیره کلسکندن، وحقاغنندن آداشدرمای یرق بار قوه تکه و هسکه بیدرلمی مقصدنی یوغالتمی آلوب بارودر. سوزنی مقصدن یراق طرفته آلوب کرب کیتو آداب خطابه‌ده مخالفیر . . .

سؤال و استفسارلر:

خطیب خطبه‌سن تمام اینتکه چ کوب وقت مخاطبیلر خطیب بوله مذاکره و صاحبه آچیلر. مونه شول وقت خطیب اوزن نیچک ط و تووی حقنکده بر نیچه سوز ایاب اوزو تیوشدر.

بر مذاکره و ایضاحات صور اولر مسجیلر منبر لرنده خطبه ایراد اینتکانه ده طوب بر نرسه بولسه ده بو کونلرده هزم دیار بزده بر عاده سننه نه ایچوندر قالدر لغان. بزنگ مسجیلر مزده خطیب فقط اوزینگه خطبه ایراد ایتمده شونک بوله مجلس تمام بولا، مذاکره آچلمی.

اما اصحاب کرام عصر نده بوگوزدل عاده بار ایلی. حتی اول زمانلرده خطبه سویلاب طرفغان وقتلرده ده استفسارلر بولوب اوتسکان. حضرت عمر خطبه سنلگی بر خاتون نکی اعتراض، آذا عمر نیک جرابی، کوفه منبر نده حضرة علی دن صور المش، بو کونک فر ائض کنایلر نده مسئله منبرییه دیه معروف مسئله لر کبک واقع لدر بولغالاغان. نه ایسه ایندی بو حال صوک زمانلرده بتریلگان اما درس طرز نده او قلغان خطبه لرده آزاقدن خطبه یازو برله، تل برله مراجعتلر کوب بولسوچاندر. مونه خطیب شول استفسار، استضاح وقتلر نده اوزینی آچق یوزلو، عالجناب بر صورتک ط سوتارغه تیوشدر. یوقارییه ذکر ایتمک کبرچه خطیب هر بر مناسبترن، کیلشسز هر کتلر دن صافلانر. صور اغان سو اللارغه بیدر لگان جوابار غایت قصه، ومعنی لی بولورغه تیوش. سوزلر مقصدن یراق بولما ی توغریمن توغری آذا باغلانمش بولورغه تیوش. شدر. اوزنگده بو سو اللارده صور معاونات بار لفن بلدیرو کبک تکلفلر دن یراق طرولاندر. آندی وقتلر سیز لسه سکه کیرك. مخاطبیلر نیک اعتراضلرینه، و سو اللارینه قاراب خطیب اوزینگ سوزلورنده تیوزگنه اوزگار ش کورسه قوتیرش توکل. خطبه

دهغی سویلانمش سوزلرده اوزینگ منانه وثباتنی جویمه سقه تیوشلر. جواب
وقتلرنک خطبه دهغی سوزلر نی تکرار سویله رگه طوغری کیلسه غایه قصه عباره
برله موجز ایتمب قایتاررغه دقت ایته رگه کیره ک.

اعتراضار خطیبینگ سوزلرنکی بعض مخالفلر حقنک بولسه وانعاده
خطبه ده شوندی مخالفلر سیزلسه شونوق فصاحت، بلاغت لو، بر برسسه منطقی
باغلانمش سوزلر برله خطیب اوزینگ خطبه سنگی مخالفلر نی تاویل وتوجیه ایتمب
اصلاح ایتمه. اگرده وانعاده خطیب خطا بولغه ککرگان
بولسه خطانی اعتراف ایته رگه تیوش. هر تورلو تلبیسات و سفستلر
برله مخاطبلر نی اقناع ایته رگه طر شماو بخشیدر. اعتراضلرنک کوب بولوی
خطیب ایچون غایه مهمدر، فائده لیدر. چونکه عادتک خطیبینگ اوزی قدر اطرا-
قلی ایتمب توشنوجی مجاسک بولمیدر. بنا علیه سوال بیر لگان ساین غطیب دائره
معلوماتنی آرندروب اوزینگ فکرینی میداننه قویوچن بوله. خطبه دن طررتقان
مقصودنه ایر شه در.

خطیب اعتراض ایتموچیلر ننگ دلایلر ننگی ضعیف اورنلر نی تیز توشنوجی
بولوررغه کیره ک. اعتراض ایتموچیلر ننگ خطالرنندن استفاده ایتمه بلورر کیره ک.
البته یالغان بولغه کرودن صاقلانررغه تیوشلر. مذاکره و مصاحبه و قتلرنک هر نه
قدر کینگ معلومات بیر ساکنه بتون معلوماتنی میدانغه قویاررغه یارامیدر.
بتون معلوماتنی میداننه قویو بو حقلک عام فلسفی بولو دیهکدر. ایضاح و قتلرنک
بهرر تورلی خطا بولنه کیلسه سیز در ماسدن آنی توزه تو لازمدر...

خطیبیقه قارشو اعتراض ایتموچینگ صبر سزله نوویغه، قاتو قچقرووینه ذره
قدرده التفات ایتمه سکه کیره ک، آگنا قاراب صبر سزله نو، قز و اداب خطابت گه
مخالقدر. مؤندای مخاطبلررغه اوتکن، طوغری قاراب طوغری سوز برله تاثیر
ایتم بولن طورتاررغه کیره ک. شول طریقچه آگنا ادبنی جویمه سقه، صبر سزلانماسقه
آرتق قچقروماسقه تیوش ایتمکن خطیب افندی اوزینگ نفس طور مشی قیافتنی
برله تعریض وتنبیه ایتمه در. ادیسر اعتراضچیک مونی کورب کوب وقت انصافی
و ادب بولنه توشب کیمه در... بو هر تاریخی ثابت حقیقتدر. مشهور قوماندان-
لردن بولی تسیزلر، موؤرقلر، ناپالیونلر، عثمان پاشالر و بویل صرغش-
دهغی ضرر قوماندانلو برده قاشی طوپاس طاوشلری بلهن توگول بلسکه وقار
و صبر برله یومشاق ایتمب ایتمکن سوزلری برله تاثیر ایتمدیله...!

خطبه‌لارینک معنی لو بولوی صورالغان سوآل وایضاملرغه قارشى گوزل جوابلری
 سایه‌سناک بولوی شبهه‌سزدر. خلاصه خطیب ناکره و مصاحبه وقتنک اوزنک
 طبیعی گوزل سیماسندن، دوماتور طارشندن، آچق یوزلی بولووندن آیرلماسقه
 نیوش بولور.

بو خصوصه کیک معلوماتلی بولو، نازک تربیه‌لی بولو هر بر مهم فنلردن
 خبردار بولوب اطرافلی روشنه ایضامات بیررگه مقننر بولونک لزومی
 اوز اوزندن ظاهردر. مرندن صوآل ینه بر مهم بر نرسه بارکه: اولده خطیب
 حویله‌ی تورغان خطبه‌سنی ایسنک، یادنک توتو. مونک ایچون مخصوص تریپیه
 فکریه آلو لازم بولسه‌ده اول تربیه‌نی حاضرکنه آلوب بولمایدنر. شوکا کورده
 مین سزه بو وکیلچک درسگزه بو حقه برنچو تورلو قاعملر کورساتوب کینه‌چکن،
 که شول قواعد رعایه اینلگانک خطیبنک بو مهم آغر وظیفه‌سی بر قدر یگدل
 بولاققدر.

اول قاعده‌لرنک خلاصه‌سی:

خطابت‌نک کیرهک شرطلردن برسی خطیب اوزینگ سو بوله یه چک خطبه‌سنی
 ایسنک توتودر. هر بر وظیفه‌نک ترتیب و قاعملری بولغان کبل مونک مخصوص
 قاعده و ترتیب‌لری بار. شول ترتیب‌لرنی رعایه اینلگانک سو بوله نه چک خطبه
 اجمالی روشنه بولسه‌ده ایسه توردهر اونوتمای ایسه توتو ایچون البته اییک
 ضرور شرطلرنک برسی قوتلی معلوماتلی بولو. اوقلاچق نرسه‌نی نقلی روشنه
 بلودر. بو نرسه‌نی عقل: قوتلو و اطرافلی روشنه بولسه اصلا اونوتمایاچقدر. او-
 قوتو دیگان نرسه کوبرهک اوسنوزنگنه بلودن، نقلاب توشنماودن کیلگان بو
 قصوردر. درست بعض وقتلرده نسیان دیگان آفت طبیعی ده بولادر. سز هر
 وقت کوره‌سز بیت! بر دوار غایت محافظه‌لو بولا، بره‌لر ایسه عایت ضعیف، بر
 برسه‌نی ده کورکام حفظ و ضبط ایته آلمایدر. دیک انسانلر بر برسنن هر بر
 خصوصه آیرلغانلری کیک بو فضیلت مقننه‌ده آیرلالر. شریله ایسه‌ده بره-
 لرده‌گی فرق العاده بیکر قابلیه و استعدادده تربیه‌سزک سایه‌سناک ضائع بو
 لری کیک بره‌لرنک ضعیفکنه استعدادلریک طرشو سایه‌سناک، گوزل تربیه‌سز
 یه‌سناک ترقی اینرکی بالتجربه معلومدر. مونه شول سببلی مین بو حقه سزگه بر
 نچه‌کنه قاعملرنی بالدروب کینسام بلکه ضرر بولماس دیه بله‌من. مدنیت‌لو
 ملتلرده بو حقه کوب اثرلر یازلغان، باینداق یخش تربیه یوللری میدانغ، قو-

یباغان. بوده کورسه نه که: قوه حافظه فی بر قدر تربیه اینده رگه، ترقی اینده رگه
ممکنه.

حفظنی ترقی اینده رو حقیقده فی قاعده لر:

بوقاعده لر فی بیانندن اول مین سرگه عام حقیقده بر ایکی سوز اینتوب اوتنه مین
نفسنگ بر نرسه فی باشقالردن آیروب بلوینه علم دیلر. یاخود بر نرسه ننگ
ذهن ارتسام ایننگان صورتنه عام دیه تعبیر اینده لر. بر نرسه فی بلنگان وقتنه
نفسنگ شول نرسه گه انتفات اینتووینه توجه دیلر. هر نچه وقتلر اوتکاج نفسنگ
شول ارتسام ایننگان صورتنه توجه اینتووینه تصور دیلر. صورتنگه نفسنگ توجه
ایتمای تورووینه ذهن دیلر. نفسنگ تله سه نه وقتلر بولسه ده شول صورتنی
بلورگه استعداد اینتووینه، تله سه قایو وقتلر بولسه ده حضور علمینه کلنره آلووینه
حفظ نفس دیلر. نفسنگی شول استعدادقه قوه حافظه دیلر. نفسنگ شول قوتنی
بوغالتووینه نسبان، اوتوودیلر. امید میونه نفسنگی شول قوتنی آرتدرو و
صاقلاو حقیقده بو نچه تورلو یوللر بار. بو یوللر ننگ باره سینه مین بو اورنگه ذکر
ایتوب بقره آماسامه عمومی و نظری جهندن قاعده روشنک یواغان بدی تور
لیسنی سزه بیان اینتوب اوتنه من:

(۱) نرسه فی اوتوتماسقه نله گانک: اول نرسه فی قات قات اویلا رغه، تکرار
لارغه نیدوشلر. تکرار اینتو نفسنگ معاومنگ نق اورنلا شوووینه سبیلر.

(۲) بر نرسه فی اوتوتماسق اونگ یوللر نندن برسینه اول نرسه ننگ نفسنگه ملایم بر
نرسه بواوبدلر.

(۳) بر نرسه ننگ نفسنگه ضررلو بواوی، آخر تاثیر اینتوب اوتوتماسق
سبیلر.

(۴) اشیاء عجیبه نفسنگ هر وقت صاقلا اوتوتماسق معلومنگی عجیب و
غریب حاللر معاومنی نق حفظ اینده رده،

(۵) نفسنگ اوتوتماسق اورن توتقان اولنگی بر معلومانقه سوگندن بانگ
نرسه ننگ باغلانوی، بربر مناسبت برله ایکی آرالرنده علاقه بواوی اوتوتماسق
ضور سبیلر ندر.

(۶) اوتوتماسق ایچون بلنگان نرسه لر فی ترتیب و نظام برله بلورگه طر
شور.

بر برسینه ترتیب برله مناسیل معلوماتنی برسی ایسکه توشوگه ایکنچی و
اوجونچی لری ایسکه توشوب بارا شوکنا کورده ذهننگی معلوماتنی میگان قدر

(۴) علاقه نذکردهن بوسی مقارنت زمانیه در. ایکی نرسه نذکره بر بوسنه زمانه یاقن بولوی بر بوسنی اویلاتا. مثلا موسی عهمنی اویلا و فرعون، هاماننی، قاروننی هاروننی و بنی اسرائیل دورلرن ایسکه توشره... عهمنی اویلاو ایوبکر، عمرلرنی ایسکه توشره. بولوطنی اویلاو یاشنارنی یغمورلرنی ایسکه توشره. چونکه بولار بر بوسنه زمانا یاقنلار.

(۵) مناسبت سببیه. بوده علاقه نذکرده. مثلا قوباشنی اویلاو کونلرنی ایسکه توشره. کرز کونن اویلاو قار یادوبنی، یاز کونی یغمورنی کورو ایگن اوسونی اویلاته. خلاصه هر بر سببنی بلومستهبنی بلونی لازم ایقنلار.

(۶) مناسبت لزومیه. بر نرسه نذکره ایکنچی بر نرسه نی مستلزم بولوی بوفر. سهر نذکره بر بوسنی ایسکه توشره در، مثلا اوچاقفه اوط یاغونی اویلاو قران قاینارنی ایسکه توشره.

(۷) علاقه تخطر دن بوسی جزه یقندر. مثلا ارینی اویلاو استنا و ترشاملرنی ایسکه توشره، آدمنی اویلاو آنک باش قول، آیاق کبک اعضالرنی ایسکه توشره در.

(۸) مناسبت وصفیه. مثلا بالنی اویلاو آنک تمنی ایسکه توشره. قویاشنی اویلاو قزواق ونورنی ایسکه توشره. کاغرنی اویلاو آقلقنی وهکن... .

هونه بزلر اوزمز توشنجه توشنماینچه به بر معلوملرن ایکنچی معلومگه هر وقت کوچب توره مز. بزم ذهنمز ده بر توقناوسز معلوماتنک تناع اینوی، بر توقناوسز ذهنمز تورلو معلوملرگه کوچب توزوی شوندی سببلر دنلر. پوهالنی هر کم اوزینک روحنی، وجداننی مطالعه، قیاب فاراسه تاباقتلر. ایمدی نفسنک معلوماتن اونوتماوینه هر وقت ایسنه توشرب طورورینه شوشندی نرسه لر سبب بولا طورغان بولسه، بوندی علاقلر بولغانک نفس معلوماتن ایسنک طوقه آلمای طورغان بولسه شبهه یوق که بره ولر بر نرسه حقنک اوزن معلومات بیرونی قصه قیلسه، توکمای ساچمای غنه یاتلا یغه سوپله مک بولسه سوپله نه چک معلوماتلری آراسنک بر بوسنه باغلای طورغان تورلو مناسبتلر یاصارغه، معلوماتنی بر بوسنه تورلو علاقلر برله باغلاب بارورغه توشلر.

ایمدی خطیب خطبه سننی توز یگانک شوندی بر ترتیب، شونلین بر بول برله حاضرله سونکه خطبه سنن بر جمله سننی اینو برله ایکنچی جمله لری ایسکه توشه بارسون، مونک ایچون سوپله نه چک خطبه غه اول بر بلان، اسلکیت توزیلورگه قیوشلر. شول بلان واسلکیت نذکره اولسکی جزه نی کیره کاو معلومات برله طورورینه

بیان اینتب بتوگه اول جزءگه مناسبتی بولغان ایکنچی جزءنه کوچلور. و آندین
صوڭ اوچونچسینه و هکذا

مثلا بوگز مسجدلر حقنک خطبه سو بلامک بولساگز، بو حقنک اطرافلی معلومات
مات بیدرمدک بولساگز مونک حقنک فکرگزده بر پلان یا صارغه تیوشسز. مثلا
مسجددییه نرسهگه اینله؛ مسجدلرنک تاریخی حاللری، مسجدلرنک اسلامیده
طوتقان ادرنلری. مسجدلرنک وظیفه لری، مسجدلرنک ایک مهم و بزون مسلمانلر
ایچون محترم بولغانلری مسجدلرنک بوگونگی حاللری و کیله چکلری، فائده لری،
آلارنی تربیه یوللری و غیرلر. مونه شوندی بر پلانغه قاراب بو خطبه نی سیدگز
تورلو جزءگه بولنورده شول ترتیبی برله بو حقنک اطرافلی بو معلومات بیدریلور.
دخیک خمر حقنک معلومات بیدرونی قصد قیلسه گزیننده شولا یوقی بر پلان
و اسلامیت ترتیب اینتب قویارغه تیوشسز. مثلا خمرنک ماهیتنی، خمرنک تاریخی
حاللری، خمرگه شرعه ننگ نظری، خمرنک انسانلرغه مادی و معنوی تأثیرات
مضره سی، خمرنک شرعه ننگ حرام بولوبنک دلیللری، خمرنک نسب و اخلاق
انسانه کاترکان ضررلری، خلقه ننگ بوگونک آشا مناسبتی کیک . . . مونه
شوندای بر برسینه باغلامش بولغان جزءلر حقنک بره م بره م اطرافلی معلومات
مات بیدر و اسه غایت گوزهل بر خطبه سو بلامه نمش بولاچقدیر. . . بر جمله سن ایضاح
ایتوب بتوگه ایکنچی و اوچونچی جمله لری ایسکه توشوب بارغانغه کوره برده
اونتولما یه چقدیر. غایت طبیعی بر یول برله دوام اینله چکلر. . مونه حفظ رضبط
ایچون شوندی بر یول طر تو بوقاریک اینیکان قاعده لرگه مناسب رهوشک نفسکه
منظم، ترتیبلی معلومات طوترو برله کنه ممکنر.

خلاصه: خطابت برله شغاله نه طورغان دانلر هر بر تورلو یوللر برله اوز-
ارینگ قوه حافظه لرینی ترقی ایتدوررگه، گوزهل تربیه بوللرینه کررگه تیوشلر.
نفسلرینی شوکا ملکه لندررگه تیوشلر. قوه حافظه نی تربیه گه یاش، بالا و قنیه.
نوق اهمیت بیدر و لازملر. بالانک قوه حافظه سی غایت قوتلو بولو چقدر. شول
قوتلو بولغان صفت نی تربیه برله غایت بخش بر یولغه قویارغه ممکنر. بخش
تربیه سایه سنک بو قوتنک ترقی ایندی کی کون کیک ظاهر در. مثل ایچون این
عباس حضرت تینگ ترجمه حالی کوزگزدن کچرگز. اول بالا و قنیه انوق رسول
آه برله برابر یورگانگه کوره، آنک هر بر حرکتی غایت دقت برله طملاغانغه
کوره ایشتکان سوزارینی دائما تکرار اینتب یورگانگه کوره اصحاب کرام آراسنک

ايك زور محدثان دن، ايک بيوک مفسر لودن بولوب ايکي مك آلتى يوزدن آرتق
 حديث شريفلرني ايک درست روايت ايتوچيلردن سانالادر. ديمهك گوزهل بر
 ربي حضور نك تربيه اينلگان قره حافظه غايت درجه ده ترقى ايتددر. شولا يوق
 Сэръ Роберт пиль ديگان مشهور عالم اوزينك چكسز زور قره حافظه سنك
 آتاسنه منتد ار بولغانين سويلي ايدى. آنك آتاسي پيلنى كليسه دن قايتقاچك
 كليسه ده كي واعظك خطبه منى سويله ته ايكان. باشك بو حال آغر بولسه ده باره،
 باره كليسه واعظلرينك وعظلمرينى حرفيا حفظ ايتب قايته باشلاغان. . شوندى
 يول برله پيل افراط درجه حفظ قوه سننى ترقى ايتدركان. بو يولنى هر كم
 قيلورغه ممكندر. هر كم اوزينك باش تانشنه ايشتكان وعظ وخطبه لرنى برده
 قالدراي سويله ب بارسه، هر ده قالدراي تكرر ايتسه البته قره حافظه سي آرتوونك
 شبهه يوقدر

قوه حافظه نى آرتد ره طورغان سببلونك هر سيك كشي هر كون كيج برله
 كوندزه بليگان وايشتكان نرسه لوى حقيقتك اوزينه مساب بيورودر. كون بويي جيولغان
 معلوماتن بر بر سنه مناسب تارندن فائدا لانبون تذكرا ايتب چغو آلارنك ايسك
 توروينه زور ياردم ايتددر. شولا يوق فلسفي مسئله لرنك دليل لرينى بر كندوه
 اوقغان درس لرنى اويلا ب چغو معلوماتنى هم قوه حافظه نى آرتد ره در.

صوگره هر بر ايشتكان نرسه لونك يئشى لرينى، ياخر د گوزل بره مصاحبه
 ده كي مذاكره لرنى، آنك غى حسلرنى، وهر بر زور راق واقعه لرنى خاطر ده دفنرينه
 قيد ايتد باره قوه حافظه نى غايت قوتله يددر. مشهور مدرس (پرافيسر) لردن
 Мантескиє مانيسكيدنهك شهر تنه سبب بولغان نرسه شول حالى بولغانن سويله يلر.
 Монтескиє عمر نك كورگان هر بر واقعه لرينى يازه بارغان. شوگا كسوره ده
 نهايت معلوماتلى بولغان ايكان. بو ايندى تجربه برله ثابت بر حالدر. بزم
 اسلام علماسيك اولك موگا ضرور اهيت بيوره لر ايدى. حضرة ابو يوسفنك امالى
 اسملى اوج يوز جلد كتابى امام اعظم نك مجلس لرنك ايشتكان سوزلر برله طولى
 ايدى. اول هر بر سوزينى ديورلك يازا بارا ايدى. خلاصه خاطر ده دفترى
 طوتو غايت درجه ده فائدا لى بو اشددر.

قوه محافظه نى آرتدروا بچون لازم سببلرنك برسى البته انسان هر وقت
 بر تور ايدگنه معلومات اوستنك تورماي، تورلو معلوماته كوچودر. بر نرسه نى
 گوزهل ضبط ايتد كرن صوگ باشقه نرسه كه كوچوه، ذهني آچه، حافظه نى قوتله يددر.

مشهور دره پەر بو حقه ايتنه: كشي رياضياتدن صوڭ آڭا بام باشقه بولغان موسيقي
برله شغاله نورگه كيرهك، فلسفه دن صوڭ علم نباتات، علم حكمت دن صوڭ
علوم دينيه برله اشتغال ايقارگه كيرهك، بويله تورلو نرسه برله اشتغال ايتو
اونو تماوغه ياردم ايتنه هم آرتماي. هر وقت برگنه تورلو نرسه برله شغاله نو
كشيني آرتماي. شول سوزينه كوره بولسه كيرهك پرافيسور دره پەر عمرنه
آلتى بربرسنه بام باشقه كئابلر يازب قالارمش كه آنڭ كئابلرى بتون جهان
يوزنه مقبولدر.

خلاصه: انسان هر بر قوه سنى گوزهل تربيه سايه سنه ترقى ايتد ره بلكى
كبك بو قوه سنىك غايت درجه ترقى ايتد ره آلادر. فقط موڭا اجتهاد و اهميت
بيرو لازمدر. مونه قوه حافظه ايك كزب محتاج بولغانلر خطيبلر بولغانسه
كوره خطيب بولاچق ذاتلر بوقراعدنى هر وقت يادنه طر تارغه مچبورلرديه
بله من . .

سويله نه چك خطبه بر كزن آلدن حاضرله نوب، يازلوب، تمام حفظ ايتلوب،
اطرافلى ره بوشه توشلوب قويلورغه تيشدر.

بودرسك شونك تمام بولوب موندن صوڭ ايتدى ديكى خطبه لر و آنڭ
موضوعلرى حقه برنچه، گنه درس لر اوقساق كيرهك ديه سوزمنى تمام ايتد من . .

۱۹۱۶ سنه ديكابر ۲۰ نده ۸ درس.

يوغاريك مين سزگه خطابت اوچ تورلو: دينى، سياسى محكمه وى ديه بيان
ايتكان ايدم. بوكون ايتدى مونه اوچ تورلو خطابت نك دينى بولغانى حقه
سزگه معلومات بيريلسه كيرهك، بونوع خطبه حقه سزگه بيرييله چك معلومات
برنيچه تورلو نقطه نظر دن بولاچقدر. شول سببلى مين بودرسنى ديكى خطبه
دينى وعظلم نك معنى لر ينى بيان برله باشلايمن.

دينى وعظلم نك معنى سى: خلقغه محض ايند گولك قصد ايتوب آلارنى ايند گو
اشلرگه دعوة قيلمق، يامان ياراماس اشلر دن طبولوغه دعوة ايقماك، ايند گولكنى
قيلغانلرغه عاقبت حسنه، سلامت الدارين نچارلقنى قيلوچيلرغه عاقبت سيئه
شقارة الدارين بولوينى كورسه تو، توشلر ودر.

وعظلم نك شرع مز نظرند اھميتى وتوتقان اورنى:

وعظ بزم شريعت مزده فرض كفايه در. بره ولر بواشنى قيلسه اول اورنك
باشقالرنگ اوستندن توشه، برسيك قيلماي قالسلر هر قايموس گناھكار بولالر

تسرا ان الله سخر لركم قدره والعصران الانسان لفي خسره الا الذين آمنوا
وعملوا الصالحات وتواصوا بها الخفق وتواصوا بالصبره كبرك قرآنك آيت كريمه لو
وقرآنك انبياء عظامك مواعظي حقاك بولغان تاربخنى آيت لره هر قاينوسى دينى
وعظمتك فرض بولوبنى كورسه تهلر . . .

بو حقاك حديت لره كوبره فقط مين آلاردن بر نيجه گنه سنى ايتوب كينته من
بو حقاك هر بر صحبح حديتارنى بيان ايتكان كتابلره كوبر حديتار تاها آلاسه
بو حقاك مشكاته واحيا العلموده كوبر معلومات باره قارارسز ايندى . . . مونه
سزكه بر ايكي حديت:

عن ابى سعيد الخدرى رضى الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: من
رأى منكم منكرا فليغيره بيده فان لم يستطع فبأصبعه فان لم يستطع فبقلبه
وذلك اضعف الايمان. رواه مسام. عن انس رضى الله عنه عن رسول الله صلى الله
عليه وسلم قال: رأيت لهلة اسرى رجالا تقرض شفا هم بمقاريض من نار. قلت
من هؤلاء يا جبريل؟ قال هؤلاء خطباء من امةك يأمرون بالبر ويمنعون انفسهم
رواه البغوى فى شرح السننه والبيهقى فى شعب الايمان. بو حقاك اقوال علماده
غايه كوبره (آلارنك بعضارينى بيان ايتلور). ديمهك بو بيوك وظيفه قرآن
وعديت واجماع امة برله ثابت ومشروع بولغان مقدس بر وظيفه دره.

معروف بولغان امر فرض عمللردن بولسه آلك برله امرده فرض بولوب
واجب سنت مستحب بولغانار برله امر ايسه واجب سنت مستحبه . . . شولايق
مكر نرسه حرام بولسه آندن طيو فرض مكروه نرسه بولسه طيو واجب بولوب
سكوت قهاوب قالدرست توكلهره مونه شول صورته وهظ ديگان نرسه اورنده قاراب
تل برله خلقنى ارشاد ديگان بر وظيفه دره . . . ايندى وعظمتك دينى خطبه لورنك
معنى سنى وفرضغنى بلگاج شونى خاطر كزه توشره مركة: بو بيوك وظيفه غايه
مهم بر وظيفه بولغانغه كوره يوغارينك بيان ايتلگان اصول خطايت بونوع خطا
بتده صوك درجه ده رغايت ايتلور كه تيوشدره بو نازك وظيفه ده خطيب غايه
دقت او بواورغه كبرهك، چونكه واعظنك هر بر سوزى خلقغه صوك درجه اثر
ايتنه دينى واعظنك هر بر سوزينه دقت ايتوب خاق مهم معنى ارچغار الر شول
سببى واعظ هر وقت خلقنك روحنى اولچاب، آلارغه مناسب، آلارنك عقللرى
ايرشكان قدر دائره ده معلومات بويرر كه كبرهك بولا. زمان، اورن، حالنه مناسب
رهوشك موضوعلر صابلا نرسه كبرهك. كوز پناكچ ايان ساچودن بخت ايتوب جوى

پنکاج کیوم اولاً شونگ ثواب لرینی سویله و، قش کوننک کوز اشله نه طررغان موضو-
 هارده سویله و ط کلا وچهلر بارده فقر ذاتلر ایکان شولارغه، خطاب ایتوب
 ز کوننک فضیلت لرینی و ما اشبه کبک کیشسه ز، موسسه و عطارنک فائده سی
 یوقدر. شول سببلی واعظ هولونگ زور شرط لرینن برس: البته وعظنی اورننه،
 مقامنه، حالنه مناسب رهوشک ایراد ایتودر. خلقک احوال روحیه سی صیدرمای
 طورغان، غیر مناسب دینی خطبه لر فائده اورننه ضررغنه کتره لر.....

۲ چسی اورننه، زماننه، خلقنه مناسب هولغان بر موضوعک وعظ سویله و
 ایچون زور بر شرطی شولدرکه: وعظ دورست اسلوبک، حکمت، موعظه حسنه
 طرزنگ بومشاق سوز برله، خصوصی کشیلرنک خاطر لرینی صیدرماسلق، عزة
 نفس لرینی قرماسلق شخصی منفعة لردن یراق بر صفده هولویقه دقت اینه -
 لورگه تیرشدر، وعظ فقط بیک آچق سوز برله بیان حقیقت دن عبارة بولسون -

۳ چسی وعظ لردن توب مقصد خالقغی دینی حسلرنی ترگزو، آرتدرو،
 آلاغه دینی معلومات بیرو هولغانغه کوره شبهه یوق که ایراد ایتلورگه آلتغان
 موضوع دینی بر موضوع هولورغه تیوشدر. مسجی لرنک منبر لرینسه لایق، مسجی
 اعلنه دینی تاثیر قالددرراق بولورغه کیرهک. مسجی منبر لرینن دنیا سیاستنن
 دم اورو، بر بر تورلو فنلن معلومات بیررگه کرشو، مملکت لر آراسنده غی
 سیاسی احوال دن، هر تورلو صوغش حال لرینی سویله و کبک نرسه لر تیوشسز و
 کیشسز نرسه لر در..... موندی نرسه لر بعضا دینی بر نرسه فی سویله گانک سوز
 آراسنده غنه ایتلوب کیتسه ضرر یوقدر.....

۴) دینمز اسلام دینی بولغانغه کوره بزم وعظ وخطبه لردن مقصد شول دیننی
 خالقغ، توشط رودر. شول سببلی هر بر دینی واعظ اوزینه اقل بر یلاق
 وعظ لرنک فهرستنی توزوب قویارغه تیوش بولا. مثلا بره ولر هر اونبیش کوننک
 بر مرتبه وعظ اینه ایکان ۴۶ تورلو موضوعک بر فهرست ترتیب ایتدیرگه تیوش
 بولا، بره ولر هر بر جمعده وعظ ایتسه قرق سیگز تورلو موضوعلر ترتیب ایتدیر شونک
 بوینچ غنه سویله رگه تیوش بولا. واعظ ایچون بو فهرست غایت مهمدر. ترتیبسز
 وعظ لرنک تأثیر یوقدر. بر سویله نیش سوزنی تکرار سویله و بیگره کله یه مسز
 چغا، دونه بو کورگلسز حالن خطیبنی قونقاره طورغان بردن بر یول وعظ لر
 هر قایوس مخصرص توز لسیگان ترتیب برله ننه بارویدر. ظن ایدر سه م واعظ
 ایچین ایک آور نرسه موضوعلر نابو بولسه کیرهک. مین کوب واعظ لردن

ایشتنکام بار: وعظ ایچون موضوع تابوی قیپن دیلر. بوهم شولایم. آلدن حاکم
ضرله نمه گان واعظلر هر وقت بو حقه زحمت چیگه ار. مونه موندای زحمتدن قوتلو
ایچون بر دن بر یول فهرست توزودر....

فهرست ترتیبی:

مبن ایندی وعظلر فهرستنی ترتیبک مونه بو یولنی توتار ایدم: اسلام
میت ده دورت تورلی زور اساس بار. اعتقادات، عبادات، معاملات، اخلاق.
ایک برنجی نوبت ده اعتقادات بولورغه تیوش. اعتقاد یدی تورلو نرسه گه لازم
بولغانغه کوره هر قایوسنی آبرم روشک بولملر گه بولوب بیان ایتلور. بونو-
بت ده ایمان، اعتقادنک نه دن عبارة بولولری، فضائل، تاریخی جهتلری، اهمیت-
لری سویله نور. صوگره مؤمن بهارنک هر قایوسنی هر وهظک یاخود برنجه وعظک
بیان و ایضاح ایتلور... اعتقادات قسمی بیان ایتوب بقدکن صرک عبا-
دات قسمه کریلور. بو نوبت ده عبادة لرنک معنی و اهمیت ارینی انواعلرینی و
نماز طهارة، روزه، زکوة، حج کبک فرائضی ونوافلی اطرافلی روشک بیان و
ایضاح ایتلور گه تیوشدر. صرگره معاملات و اخلاق انسانییه حقنک ثلله نه قدر
موضوعلرغه بولوب مهم وعظلر ایراد ایتلور گه ممکندر. بولارنک هر قایوسنی
نه یولک بولورغه کیردک، و نیندای نقطه ارنک بیان بیلرله چک، کوبهی مقصدار
بیلر یله چکاری حقنک بر دم بر دم آیوم ایضاحات بیلر یلور. موندک شونی ایندک ک: بو
موضوعلر ده ایندی وعظ ایراد ایتور بولارنی طور ی بر بیان ایتوگنه بولما اینچه
خلق غه دینی حس بیلر راک، روحلرینی کوتار راک ایتوب سویله و بیلر بولادر.
فقط فق کتابلرنک بیان ایتلر گان روشک گنه بولماسقه تیوشدر.

مونه شول یول بیلرله خطیب موضوعلرن بیلر یلق یاخود برنجه یالق ایتوب
حاضر لهب قویسه موضوع تابو زحمتندن قوتلا شونک بیلرله برابر غایت درجده
فائلی بر یولغه کرگان بولادر، واعظنک مجلسنه دوام اینکین ذاتلر یل بوینچه
ارکان اسلامی اطرافلی روشک ایشنه، بله ار. طیکلاوچی فقط هر موضوع حقنک
ضور معلومات آلا. هر بر جمعه ده، بر وعظک ثلله نه قدر موضوعلر دن ترتیبسز
ایشتنکام کی کبک باشی ایلانمی. شونک ایچون هر بر وعظ فقط برگه نرسه
حقنک بولوغه دقت ایتاسون.

اما عید کبک هر یلغه ایکی گنه مرتبه کیله طورغان ضرور جمعیت لرده
خطیب مکن قدر اطرافلی، طوایراق ایتوب هر بر تور او اسلامیت نک نید.

گزارینی بیان ایتوب اوزارغه کیرهك بولا.

(۵) ارکان اسلامنی تفصیلا بیانغا، کرشودن اول خطیب برنچه، جمعه، مجلسلرنه
اصل دین لر حقنه عمومی معلومات بیروب اوزار. سوگره خصوصی اولراق
اسلامیت حقنه اطرافلی معلومات بیروب... سوگره اسلامیت نك هربر رکنلرینی
و حکملرینی بربر بربر بیان ایتهرگه شروع ایتهر...

مونه دینی خطیبلر شول مهم قاعدهلرنی اونوتماسه لر مین اوشانامن کدهغایت
درجه ضرر موفقیت قازانا بلورلر دیه.

بو مذکور موضوعلرده وعظلر نه روشک ترتیب ایتلورگه کیرهكلگی حقنه، بو
وعظلر نك مندرجهلری حقنه ترتیب و روحلری حقنه، اوزنلق قصه لقلری
طوغرسنه کیدهچك بر درسگذره معلومات بیولسه کیرهك دیه بو درسنی تمام
ایتهمن...

دیکابر ۲۷ نده ۹ درس.

اوتکان درس سزگه وعظنك معنی سنی قیمت و اهمیتلرنی، شرعهز نظونك
بولغان موقعنی بلدرگان ایدی. بو درسگذره مین بو مهم وظیفه نك
مقصود و غایه سی حقنه بر نچه سوز بیان ایتهرچکمن، انسان هر بر اشدن بر غایه
و مقصد کوزدهته، بر نرسه نك غایه سی دیب شول نرسه دن کوتکان فائده نتیجه،
شول نرسه دن حاصل بولا تورغان بر نهرگه ایتله در... ایندی خطیب ده او -
زینك ایراد ایتکان خطبه و وعظلرین بر مقصد، بر غایه کوزه تورگه تیوشور...
بو ایندی واعظنك مسلك و توتقان منهنه، روحنه قارابراق پوری تورغان
بر حال بولسه ده عهومیتله هر بر دین اهلینك اوزلرینك اساسی ایتوب توتقان
دیعی بر مسلكی، غایه خالیه سی بولا بیت. مونه بو غایه شول دیننك واعظ -
لرینه ده مسلك ایتوب توتقان یول بولدر. بو یول عمومی یول بولوب هر بر
واعظ ایچون رعایه سی لازم بولدر. بزم اسلامیت نك الوغ بر یولی بار. اس -
لامیت نرسه نك کوزه ته، خالقنی نیلمی حالگه قویارغه قورلیمان بولسه هر بر واعظ
اسلامی شون اوزینه مسلك اتخاد ایتهرگه مجبوردر.

بزنك اسلامیت: انسانلرنی بر امت بولوب یه شرگه، مونشک ایچون هر
تورلر گوزل اخلاقلر برله صفتله نرب بر برسنه قورنماش بولوب تورورغه بیور -
ره در. بیزنك هر نورلی طبیعی دولتلورنن کلیه لو روشک فائده لانه بلورگه
بیوردر. حاصل: بیرده جن معنی سی برله بحق خلیفه بولوغه لایق بولغان تر -

همیشه لو افراد یتشدرورگه بیورادره. بو مادی عالمین آیرلغاج ینوده اللهنگ
 چیکسنز، قریسنز، بیوک و نورلو بولغان روحانی عالمه بارب آنک مسعود بولر
 ایچون کیرهک نرسهلرنی حاضرلهوگه امر اینهدر. مونه اسلامیت ننگ
 غایهسی شول بولسه اوز اوزندن ظاهر ایندی هر بر واعظ خلقنی شول
 بولغه ارشاد ایتوننگ لزومی. واعظ بولغانلر منبرلرندن هر وقت اسلامیت ننگ
 توتقان شول غایهسنه تابه آلوب بارورغه طرشاچقدر... اتسانلرنی بیرنگ چن
 خلیفهسی بحق تربیهلو اسلام بالالری بولوب، عزة و ناموسلی بولوب یهشه تویولنه
 کرتگره تیوشدر.

واعظلرننگ هر قایوسی ایچون عمومی توتیلورغه تیوشلی بولغان یول شول
 بولورغه کیرهک بولغانی حاله، واعظننگ ادراکی، اقتداری و تربیهسنه قاراب
 هر بر دینی خطبه و وعظلر بر تورلی گنه بولوب ییته آلمایلر. واعظلر هر نه
 قدر بر دین ار بابلری بولسه لرده هر نه قدر اسلام تربیهسنی کورسه لرده
 حتی بر مدرسه طلبه سنندن بولسه لرده بولارنگ وعظ و خطبه لری آراسنک بیوک
 بر آیرمالر بولورغه ممکندر. هر قایوسی فقط بر گنه نرسه ننگ منفعتنی کوزته
 توروبک سویله گان سوزلری آراسنک آیرمالر کوب بولورغه ممکندر، مثال: بر زور
 مملکت ننگ مجلسی مبعوثاننی آلیگز: موزه موندغی اعضالر هر قایوسی مملکت
 لری ننگ منفعتنی کوزته لدر. هر قایوسی مملکت لری ننگ بخت و سعادتنی تلایلر.
 دیمهک هر قایوسیننگ توتقان غایه لری بونه رسه کبک کوزنه. لکن سویله گان
 سوزلر، ایراد ایتلگن خطبه لر آراسنک ضرور آیرما کوررسز. مونه موندغه شول
 حال بار. هر واعظ دیننی آلغه یبارهسی کیلوب سویلیدر، البته بو طبیعی حال،
 لکن فکرلر بیک تورلو بولغانغه کوره وعظلر ده تورلیچه چقادر. حالبوکه دیننی
 خطبه و وعظلر الوغ دیننی بولدن اصلا آیرلما سقه تیوش ایندی واعظ بولغان ذات
 صافی قلب، پاک وجدان بولر، الوغ بولدن آیرلما ای بارووی برنجی شرط ندر. اگرده
 واعظ اسلامیت ننگ بولدن چینگه چقا ایکان، عرض شخصی کبک بر نرسه گه قر.
 بان بولا ایکان آندی وعظلر خلقغه فائده بیدر و اتمهالنندن یراقدن. آنداین
 واعظلرنی منبرلرگه مندرماسکه تیوشدر. آندای واعظلرغه دیننی عبادة اورنلا-
 رنده ایرک بیدرلما سکه تیوشدر.

حالبوکه مونداین واعظلر مع التأسف بزده بار. مثلا بر خطیب خلقنی بخش
 بر اشکه اوندی ایکان ایکنچی برهوسی بتونلهی آنک خلافتنه سوز سویله ب خلقنی

صاناشهره. حتی بر مسجدده کی یکی امام برسی بر جمعهده بر نرسه سویلهسه،
 ایکنچسی بمونله ی آنک خلافتی خلقغه توشه دررگه غنابلانه، خلق تمام آبدراب
 قالا. بو بیچاره ار خلقنک نادانلغندن نغراق فایده لانو یوللرینی کوزه تهلر. بو
 لارنک کوزه تکان غایبه و ایدیاللری، مقصدلری دینی یاخود مالی بر مقصد بوا.
 ما ینچه عوام آراسنک محترم رهک بر اورن توتوب طاماقی نغراق طریدرودر. بو
 مقصدارینه بولارنک بعضا بررسی ایرشه، بعضا ایکیسیده محروم بولوب قویالر.
 خلاصه: نفاق، ریا کاراق برله بولغان وعظ و خطبه لر دن شخصی منفعت کوزه.
 توب اینلنگان سوزاردن بز واعظ بولاچق دانلر غایت یراق بولورغه تیوشمز.
 یوغاریه اینکام کبک غایت بیوک مقصدنی کوزه توتوب وعظ سویله رگه کیرک ...
 بلکه بزده موگنا قدر بولغان خطبه و وعظلر مزده بوندی بخش غایبه و
 مقصد کوزه تونلغاندرده. خصوصاً یش اماملر مز فقط اسلامیت نک آلفه بارو.
 ینی غنه آله توتوب زمانه سنه کوره گوزل وعظلر ایراد اینکانه رده، فقط بزده
 موگنا قدر ترتیبلی، روح و غایبه اسلامیت که مناسب بر وعظ کتاهی کورنمای
 دیورلکدر. موتی بز بیگره کله توشنور بر اوز آرا مزده استعمال اینلنگان کذابلرغه
 کوز هالساق. بز مروه سیه اسلاملری آراسنک ایک کوب استعمال اینلنگان وعظ
 کتابلری مونه بو کتابلر در: درة الواعظین، مجالس الشهور، انیس الجلیس،
 تنبیه الغافلین، مکاشفة القلوب، اوتوز وعظ، تخفت المسجاس (سیوطی اثری)
 التنبیهات المهمه، تنبیه المغقرین، خزینة الاسرار، روض الرباعین. الروض
 الفائق. سراج الملوك. خزینة الاسرار، شرح الصدر بشرح الموتی والقبور. العلوم
 الفاخرة فی النظر الی امور الاخرة (ایکی جلد) عماد الاسلام. کشف الغمه
 عن جمیع الامة (امام شعرانی اثری ایکی جلد) مجالس السنن الکبیره. موعظه
 حسنه. مرعظة العهیدین. المیزان الکبری (امام شعرانی اثری) نزل الابرار
 بالادعیه الماثورة، الاذکار. (صدیق حسن اثری ایکی جلد) نصاب الاحساب
 (عمر بن محمد الشافعی اثری) النصیحة العامه لملوک الاسلام والعامه الدواقیت
 والجموا هرفی بیان عقاید الاکابر (امام شعرانی اثری) چپتمک الکبیریت الاحمر فی
 بیان علوم الشیخ الاکبر نام بر اثر برله باصلغان. تورکی خطبه لر. نیاز محمد
 سلیمانی اثری ایکی جلد. جامع الخطب قران باصمه سی وعظلر عبده الله سلیمانی
 اثری. سبعیات کبک کتابلر در.

بو کتابلر غایبه قیمتلر اثرلر بولو برله برابر، بو کتابلر ننگ بر سنده

ده ديورلك مدني خلقلارده غي كېل مخصوص بر ترتيب قوللانماغان. بو كتابلر
كوبسي زمان و حياة اجتماعيه تاثيرلري آستنه يازلغانلر. مثلا بو كتابلرنك
كوبسنيك ديورلك حياة دنياويهدن خلقني تنفير ايتلگان. احتمالكه بر زمانلرده
مسلمانلر ده دنيا دولتي چيكدن آشقانلرده آخرتنى اونوتقانلردر. خلقني
دنيا دن بيزدورگه لازم بولغانلر. مونه شونميراق تاثيرلر آستنه فقيرلكنى
كوتارب بايلقلونى توشرب سويلارگه كيرك بولغانلر. احتمال كه دنيا تركلكنى
اؤل زمان خلقى نظرنيك واقعا ده بيك توبان بولغانلر. خلاصه منم تابوويچر بو
ايسكى اثرلرنك كوبسنيك ديورلك دنيا دن واز كيچر، دنيا نى غايه توبان بر
فرسه ايتب كورسه ترگه طرشو بر عاده حكمنه كر گان كورنه...

صوكره بزنك روسيه يورتنيك غي و عظ كتابلرنك مشرك بر غايه كه تابا
بارو مقصد ايتب قوللانماغان كورنه. صوكره يللرده ميدانه قويلغان اثرلرده گنه
مخصوص بر ترتيب بارلغى كورنسه ده آلارده ده بز ايتكان معنى بوله ترتيبلر
كورنميدر. خلاصه وعظلرنى معين بر اصولگه قويلمغان، فن شكلنه كرتلمه گان.
بر وعظ صوكره آغا اصلا تعلقى بولمغان موضوعك ايتكنه بر وعظگه
شروع ايتلگان. شونك برله برابر بو كتابلرده واعظلر ايچون غايه ضرر
ماتيريال، غايه مهم بيانلر باردر. فقط اورننى مقامنى صايلا ب
آلا بولو لازمدر. صوكره قدر اسلام منبرلرنك شول اثرلردن آلب
سويلنه كيلدى. مين ايندى بو كتاب و رساله لر حقيقت بولغان تفصيللى تنقيده منى
باشقه بر وقتقه قالدرا من. بزگه ايندى بو كوندن باشلا ب وعظلر منى بخشى
بر ترتيبكه تزو، مهم بر بولغه قويونك لزومنى توشنوب معين مقصد برله نيندى
بولغه تابا بارورغه كيره كلك حقيقت بر قدر توشنورگه مجبورم ديه بله من.

بره ولرمز بو كوندن وعظ و خطابت منبرلر يسه منو برله نيندى بر يول
طرتارغه كيرك؟ قايدن باشلا ب كيتارگه كيره ك؟ ديگان سوال سزنى بورچى طورغان در.
مين اوزم اون ايكي سنه قدر امامت لوازمى ادا قيلوب كيله من. شول مده اچنك
آلغان تجربهلر يمه كوره وعظلرنى مونه شول رهوشك ترتيب ايتونى قوصيه ايتار
ايدم. مثلا برگز بر اورنغه كره سز ايتكان، بر بر محله كه امامت قيله ق ايچون نصب
ايتله سز ايتكان، شول خلقنيك منبرينه برنچى مرتبه چغروئز برله ايتك اؤل منبرنيك
اهميتنى، سويلنه چك وعظلرنك قيمتنى، اوزكدن كوتلگان نرسه لر آراستنه
ايك بخشى بولغان بر وظيفه، خلقغه وعظ و دينى خطبه لر بولو ويلى سويله رگه تيوشدر.

بو وعظنك ترتیبی بویله: اولاً اوزگنی امام ایتوب آغان و سیتا اوشانغان
 اوچون خاقغه قاراب تشکر ایتەرگه کیرهك. خدادان بو آغر وظیفهنی ادا
 ایتەرگه یاردم صورارغه تیوش. صوگره امامت نك نهدن عبارة بولووینی، اما -
 مت نك وظیفه لرینی، شرط لرینی شول وظیفه لر آراسنك ایك الوغسی وعظ
 ایدکنی، وعظنك معنی سنی، اجمالی روشك تاریخی، غایه سنی، خلقغه تأثیرینی
 موضوع لرینی وعظدن مقصد یوق بار خرافات بولمای مجرد صاف دین، صاف
 اسلامیت نی بیان ایتو ایدکنی، بنائعلیه اصل سز یوق قصه لر نك فضیلت لرینی آرزغه
 ذکر لر نك طاوولر قدر ثواب لرینی بیان ایتونی کوتما و گزنی اوتنن من دیولور.
 بو حال آچق کورسه تلسه خلق سیندن یوق بار اکیه تار کوتمی حقیقت کوتار لر.
 صوگره کیله چه كك سویله نه طورغان خطبه و وعظ لر نك اقل اوچ دورت تور لیسنك
 موضوع لون ایتب تمام ایتلور، دعاً ایتلور.

۲ نچی وعظ: انسانلر نك بیدر یوزینه خلیفه بواب کیلولرن سورة البقره ده
 گی ۳۱ آیتك ایتكناچه بیانغه شروع ایتلور. بو وعظك غایه قصه لق اوزره
 بولسه ده انسانلر نك یاراتلش لوندن، طبیعی تار یخلر ندن، فکر لرینك غایه
 تدریجی ره وشك گنه ترقی ایتدکنن، کچرگان تورلو تاریخی دور لر ندن بو
 قدر معلومات بیدر انسانلر نك قابل ترقی بو حیوان بولونی شویله ایسه ده
 انسان هر بر دور نك معلمگه محتاج بولونی (هونك ایچون مدنیت دنیا سننن
 یراق طورغان وحشی انسانلر نك حاللرن مثال ایتب کیتر بیلور، شوکا کوره
 جناب الله خلافة نعمتی کامللامك ایچون اوز آرالرننن بو قدر کوب پیغمبر لر
 کوندر دکنی، بو پیغمبر لر هر قایوسی محیط وزمان، حالنك مساعك قیلدقی قدر
 دائره ده گنه تعلیمات بیدر ولرینی، شویله ایسه بیدر یوزینه کیلگان پیغمبر -
 لر نك هر قایوسینك کلنرگان دینلری اساسا بو بولب، بو برسنه فقط فرودك
 فنه باشقه بولووینی. انسانلرغه دیانت دیگان بیدرک نعمتنك الله طرفندن
 کوندر لکنی اثبات ایتلور. بو وعظنی شونك توقناتوب کیله چكك نفس دین
 توغر یسنك وعظ ایراد ایتله چکنی خلقغه بیدر ب دعا ایله وعظنی تمام ایتلور.

۳ نچی وعظ: بو وعظك باشلاب دین حقیقك قصه چه غنه معلومات بیدر لور.
 بو وعظك دیننك توب معنی سنی، بو قدر تار یخی، دین نك انسان اوچون
 طبیعی و کیرهك بر امر بولووینی، ایسکی دینلردن یهود و نصاری دینلرینك
 ماهیت لرینی ایسکی پیغمبر لر دن قالغان توب دینلر نك اسلام دینی برله

بولگىنى، عمومىت له دىن بر طبيعى بولغان نرسه بولويىنى : فاقم وجهك للدين
حنيفاً فطرة الله التي فطر الناس عليها لا تبديل لخلق الله ذلك الدين القيم وليكن
اكثر الناس لا يعلمون (۱) آية كريمه سنه موافقه اسلاميت نك طبيعى بر دىن بولويىنى،
علوم و معارف بشر ترقى ايندىكى صاين، اسلام نك طبيعى بر دىن بولويىنى نك
ميدان چغه بارويىنى علوم ترقى ايندىكى صاين، افكار بشر آچلغان صاين خلق نك
ديانت يولنه چن معنى سى بولم كره چكىنى، بىز نك توتدقمز اسلام دىنى هر بر
خرافاتدن پاك، طبيعت بشرگه اي نك مناسب بر دىن بولويىنى بيان اي نك بو
دينى بولومزه شكرانه لازم بولويىنى بيان ايندىكى بو دىن نك بىوك موفقيت قازا-
نويىنى جناب الله دن استدعا اي نك مجلسى تمام اينلور.. كبله چك بر جمعه ده
نفس اسلام حقىنى معلومات بيرونى وعى اي نك منبردن توشهرگه كيرهك...

بو درس نك شونك تمام بولدى. كبله چك درس نك زده نفس اسلام دىنى
توغرىسنك سويله نه چك خطبه نك كيفيت لرىنى و مندرجه لرىنى بيان ايندلسه
كيرهك، دخيك ۵ نچى وعظ نك ايندى اعتقاد توغرىسنك ايمان و آن نك فضائل حقىنى
بولغان وعظ نك صورتى و مندرجه لرىنى آن نك صوك مؤمن به لى حقىنى غى
وعظ نك حال لرىنى بىلدىرلسه كيرهك هر وعظ نك نمونه لرىنى سزگه
كورساتهلسه كيرهك....

تنبیه: بعض سببلرگه بنا بولرساله مزنك آخر قسىملرى ۲ نچى جزء رسال-
له مزده نشر اينلورگه بولدى. بولرساله نى شونك تمام ايندهم. خدا ميسرايدرسه
۲ جزء رساله مزده تيز باصلسه كيرهك ديه سوزمنى تمام ايته من. والى الله عاقبة
الامور.

(۱) - سورة الروم ۳۰ آية.



خاتمه - 4:

رساله ده اسماری ذکر اینلکان ایسکی یونان و رومالیلرئک مشهور خطیبلر -
فدن هر نچه سیدک قصه، چه ترجمه حاللری، بایئاق عبرتلو اولوقندن خاتمه اوله رق
علاوه ایتلیدی.

(۱) دیماسفین: (Демосфень) و ذات ایسکی دنیا نك ایلک ضرور خطیبلر -
نمن ساناله در. دیماسفین میلاد عیسی ع - ۴۰۰ م دن اول ۳۸۶ سنه ده آفینه
شهر نك طوغان. مونك نسللی: اول زمانه غی نسللر نك ایلک قدر لیر نمن ایدی:
دیماسفین فصاحت هرله خطبه سویله ونی ایسه ی (Исей) دن اویرانیدی. ایکنچی
بر روایتنه که بناء افلاطون شا کردی، حتی سقراطشا کردی بولویده سویله نه دره
دیماسفین بو هنرنی بهش وقتلر نمن باشلاب اویرانیر که کرشدی. در دلانسی.
پریکلنك خطبه لرینی اوزینه نمونه ایتب آلدی. فوقیدتنك یازغان
خطبه لرینی اویرانو ایچون اوز قوی هرله سینگز مرتبه یازب چقدی.
اول وقتلرده آفهنه ده خطیبلردن قوری سوزکنه توکل بلسکه قوللر نك
بارماقلر نك تورلو ماتور حرکتلر یه طلب اینله ایدی. ظاهر ی کورنش و قیافه نك
ماتور بولوی خلق طرفندن بیک نق اعتبار اینله ایدی. سوز هر نه قدر ماتور
بولسه ده بره ولر اوز اوزینی توتته بلماسه، اعضالرینی حرکتله ندروده مساهله
قیلسه خطبه موفقیت قازانه آلمای ایدی. حالبوکه دیماسفین ده تل اعضاسی
ضعیف ایدی، طاوشی آقرین، طنی قصه، سوز سویلا گانک گوده سنی توتته بلمای
قول باشلارینی سیکرته ایدی. اما اوزنده نطق قوه سی شب ایدی. اول بو
کیچیلکلرنی بقدر ایچون بیک قزق معامله لرده بولغان، دیماسفین تلنه کی
ضعفنی بنرو ایچون اوزینه واق طاشلار توتروب دینسگز طولقنلری آراسنه
بارب قچقرب سوز سویلای تورغان بولغان. بیک قباتی قچقرب برلاب قیالغو
اورنلرغه منه تورغان بولغان. قیافه، گوده، اعضالرنی ماتور توتو ایچون دیماسفین
طننچقنه اورنده کوزگیگه قاراب نطق سویلای ایکن، لکن اختیار سز
اوله رق سیکرته تورغان قول باشلارینی سیکرتماس ایچون ایکی قول باشی توغر -
سنه قلچلر آصوب قویه ایکن، سیزماسدن سیکرته قالسه قلچلر مونك قول باشلارینه
قادالده سیکرتماس بوله ایکن. خطبه نمونه لرینی یاتلاغان و اویرانگان وقتلر نمن
دیماسفین اورامده غی قزق واقعه لرغه قزغب قچغب وقتنی اوتسکارماس ایچون
کشی کوزینه کورینر که یاراماغان بر قیافنده بولسون ایچون یارطی یاق باشنی

قردر ب قوبه ایدی. شول صورتله بره آطنه اویوندن چقماي خطابه بوللرینی
اویرانیب یاتا ایدی. شوندی مک زحمت برله اویرانگان خطابه هنری برله
اول باشک ضرور موفقیت قازانه آلمادی. لکن دیماسفین اوز اوزینی تربیه فی
دوام ایندردی. موگسا صاتیرف نام آکتیاریک یاردمی تیدی. دیماسفین یهش
وقتند وصی بولوب قالغان (Афоба) آفابه برله (Анитора) Анитора دیماسفین
حقندک کوب ظلم اینتکانلر ایدی، آنک مالنی طالاغانلر ایدی. شولار برله دعوی
وقتندک دیماسفین بارلق ماللرینی قیایتارب آلماسهده لکن شول دعوی سنده
ضرور موفقیت قازانو سببلی دیماسفین نیک روحی کوتاریلیدی، اوزندهگی کوچکه
عجبتی واعتباری ضرور ایدی... سیاسی خطبه لری برله دیماسفین موفقیت قازانه
باشلاوی مشهور اسکندر الرومی نیک آتاسی فیلیپنیک قوتلانوی زماننده بولدی.
۳۵۲ ق. م. ییلده دیماسفین غاییت اوتکن خطبه لار سویلاب فیلیپنیک یاوز
قصدلرندن قوتلو چاره لرینی آفینه خلقه قوشنیره ایدی. بونک بلاسندن قوتولو
اوچون هر نرسه فی قربان اینت بولسهده قوتلو عسکر هم فلوت ترتیب اینتارکه
قزقنوره ایدی. یونان توفراغنده فیلیپنیک صوغش حرکتلرینی بیکنق تعقیب
ایتوب باره ایدی. همک فیلیپنیکه قارشو قورورغه خلقنی اوندهی ایدی. لکن
یونانلیلر مغلوب بولوب فیلیپ آفینهغه وکیللر کوندر کاج ده دیماسفین رومسز
لانمادی. قاره کوچکه وقتلی اوله رق باش ایهرکه کیرهک دییه تشویق ایتوب
خالقنی صالحه کوندردی. شولای بولسهده بر توقناوسز فیلیپنیکه قارشو خالقنی تشویق
ایتودن توقنامادی. حیلکار فیلیپنیکه دیماسفین نیک ضرور نفوذینی بولوب آگسا
قارشو آفینهدهغی خطیبلرینی مال، رشوة قوتی برله آیافلاندردی. دیماسفینغه
ایک ضرور دشمان بودقلرده فیلیپ طرفداری (Эсхинъ) ایسخین نام خطیب
ایدی. فیلیپ اوزاقلامای آفینه شهرنیده آلورلق حالگه کیلکاج دیماسفین
اوزندهگی ضرور خطابت قوتی برله بتون یونان اهالیسنی فیلیپنیکه قارشو آیاقلا-
ندررغه موفق بولدی. فیلیپنی چیلگارکه مجبور ایتدیلر. بو موفقیتی اوچون
یونانلر طرفندان دیماسفین دیانیسی اسمندهگی مشهور بهیره ملرنده آلتون
طاج کیدریلیدی. لکن بو شادلق اوزاقغه بارمادی. ایکنچی مقدس صوغشده
فیلیپ یونانلیلر نیک یورهگی منزلنده بولغان (Эпатеј) اپلاتهی شهرلرینی
ضبط ایتدیلر. بو فاجعه فی کورب آفینه لیلر تمام شاشب قالدیلر. لکن دیماسفین
آبدرامادی. (Θεвамъ) فیواملز برله آفینهلیلر آراسنک فیلیپنیکه قارشو معاهد

ياصاب فيليبى مغلوب ايتدىلر. بو اشك ديماسفين اوزى بالذات غيرة ايتدى.
گندن بتون آفينه خلقى ديماسفين نى فوق العاده آلقشلاديلر. لىكن بوشادلق
ايندى ديماسفين نىك آزاقتى شادلىقى هم قصه وقتلى شادلىقى بولدى. ۳۳۸ يىلدە
ق. م. فيليب تىكرار بتون يونانىستاننى ضبط ايتدى. شونىك بىرلە بىر ابر حيله كار
فيليب خلقنى اوزىنە قاراتو اوچون اسيرلرنى بوش قايتاردى. اولوكلرنى آلوب
دقن ايتارگە اختيار بىردى. ديماسفين هنوزدە خلقنى بو حيله لرگە آلدانماو بىرلە
توصيه ده بولنە ايدى. بو معاملەسى بىرلە ديماسفين اوزىنە ضرر دشمانلر قازا-
ئىدى... مونىك ايكى ضرر دشمانى (Эсхинъ) هنوزدە دشمانلىقى آرتدېرە بارە
ايدى. لىكن ديماسفين بارە تورغاچ بتون خلقنى اوزىنە قاراتدى. حتى آنىك
مشهور بىر خطبە سنەك اسخين اوزىك ديماسفين نىك سوزلر يىنى و فىكرلر يىنى ايتدېرە
ايتدى. نهايت فيليب وفاة ايتدى. ديماسفين يىنە دە خالقنى قوزغاتدى. لىكن
قاتى قوللى اسكندر الرومى جزاء فرقهسى كوندرب بولارنى باصدردى. ايكىنچى
بىر فرصت بىرلە تىكرار اختلال كوتەردى. تىكرار مغلوب بولدىلر. اسكندر
ايندى ديماسفيننى توتوب بىرونى شرط ايتدى. لىكن آفينە خلقى اوتنوب قوتقان-
دىلر... شول وقتلردن صونىك ايندى ديماسفين تورلو طرفدن دشمانلر بىرلە
چورنالوب ضرر دعوى لردە اوزىنە بىرىك تولولر توشو سىببلى آفينە دن قاچارغە
مجبور بولدى... اسكندر وفاة ايتىكچاچ ديماسفين تىكرار آفينە غە قايتوب خطبە لر
سويلەپ خلق طرفدن ضرر حرمت كورە باشلاغان ايدى. لىكن اختلالچىلارنى
باصوچى آنتىپاتېر (Antepatr) آفينە نى محاصره ايتوب ديماسفين نى (قالا اوريغە)
قاچارغە مجبور ايتدى. ديماسفين قالا اورىدە هر طرفدن دشمانلر بىرلە چورنال-
لوب آلا قوانە بىرىلماس اوچون آغو اچوب وفاة ايتدى (۳۳۲) سەنە دە.
آفينە لىلر آنى حرمت يوزىدىن آنىك وفاة ايتىكان اورننە نىك كورە، پاموتنىك
اوتورتدىلر. ديماسفين نىك خطبە لرى تاريخ تىلنە اخلاق كوزگىلر دىب
اسلانە در. ديماسفين سوزنى يالغان بىزە كلر بىرلە بىزوچى توكل ايدى. آنىك
خطبە لر يىك تاء ئىرى موزنىك ظاهرى ماتورلغىدىن غنە توكل بلىكە فوق العاده قوتلو
بىر اوشانوب سويلووندىن ايدى. همەك سوزلرنىك غايە منطقى بولووندىن. فىكر-
يىنىك غايە درجە دە تىز يور ووندىن. مثاللر يىنىك افراط درجە دە موفىقتى لوبولو-
وندىن ايدى. ديماسفين خطبە لر يىنى مەمادىا بىرە تون بويى حاضرلاكان وقتلر-
يىنى روايت ايتە لر... ديماسفين تىلگە ماھر ايدى. فقط تلى غايە ساده

قاتلى، سوزلىرى غايىت قىسقا بولۇپ باراۋەر صوڭ درجەدە تىڭز بولە ايدى،
 دىماسفېن سياست ميدانئىدە خط-ابىت حەققىدە بو قدر بىدوڭ موفقىت قازانماق
 سوزنى ماتور سويلوگە اوپرانسور بولە گنە توڭل بىلكە افراط درجەدە وطنە
 غايىت لو، وطنى آلفە بېەرەسى كىلوى وطن نىڭ بىدوڭ تارىخنى كوتەررگە طرشوى،
 خلقىنى صوڭ درجە سويوى، صاف قىلبلى بولوى. اخلاقى جەتتىن غايىت يوغارى
 تورووندىن ميدانغە كىلدى... دىماسفېن نىڭ ۶۵ قدر سويلا ئان خطبەلىرى بو
 كونگە قدر تارىخلور دە كوريلە در. فقط شولاردن ۶۱ قدر سىڭگنە ضىبطا يىلوب
 باشقەلارى ضىبطا ايتلماگان. دىماسفېن نىڭ سويلا گان مشهور خطبەلىرىنى بىڭ ايسكى
 زماندىن بىرلو هر تورلو قىلگە ترجمە ايتوب نشر ايتىلگانلر... حتى بزم اورص
 تىلدە دىماسفېن نىڭ نطقلىرى بزدن يوزلرچە يىللار اول باصدر يلوب ترجمە
 ايتلوب تاراتلغان. جەلەدن بونچەسى: (۱) اسخېن گە قارشو خطبەسى: Рѣчь. Д.
 за Катисифона против филиппа اولەرق يونان
 تلى بولە باراۋەر ۱۷۸۴ سنەدە پاناماروف طرفىدىن نشر ايتلگان. --
 Первая Демосфенская рѣчь-противъ филиппа (С.П. Б.
 1776 г. نامتە اولەرق باصدر يىلغان. دخپدە ۱۸۰۷ سنەدە يۇڭىنى
 يەپسكوب طرفىدىن ترجمە: --
 Демосфеново надгробное слово-
 Афиняномъ убіеннымъ при Херонств
 نامتە اولەرق كىيىف دە ۱۸۸۵ سنەدە ۱۸۸۶ سنە قزانك ۱۸۸۸ سنە
 نشر ايتلدى. صوڭرە كىيىف دە ۱۸۸۵ سنەدە ۱۸۸۶ سنە قزانك ۱۸۸۸ سنە
 مسكاوادە آنىڭ موم خطبەلىرى وتارىخلرى باصدر يلوب تاراتلدى.
 مونه بو ترجمە ۶ حالئەدە بايتاق عبرتلر ھەمدە اول زماندە خطابت ھنرى
 قىلدى بىر اورن توتىدى كورىنىب توره در.

(۲) كاتان Катанъ ايسكى روماليلرنىڭ ايك مشهور جماعت خادملرنىدان
 ايدى. قبل الميلاذ: (۱۴۹ - ۲۳۴ سنە) كاتان ۱۹۵ سنە روما مملكتى نىڭ
 كونسولى وقتىدە اسپانيە نىڭ ضرور بىر قىسمى ضىبطا ايتىدى. ق. م. ۱۸۴ سنەدە
 سىنزور بولوب تورو سىبلى روماليلرنىڭ ايسكى عادتلىرىنى غايىت نىق ھە-
 فظە ايتىدى. كارفاگىنلرنىڭ ايك قوتلو دشمانلىرى ايدى. شوڭا كورەدە هر
 خطبە سېنىڭ باشىدە ايتە ايدى: «مىن لىكن كارفاگىنلرنىڭ ھلاكتى طرفدارىمىن»
 دىە. بو آنىڭ باش سوزى بولا ايدى. موزىڭ خطبەلىرىدىن بايقاغىسى بو كونگە
 قدر صاقلانوب هر بىر تورلى تىللارگە ترجمە ايتلوب نشر ايتلماشور. كاتان نىڭ

خطبه‌لری سیاسی خطبه‌لر ایدی. کاتان تسیزورنک غلبه‌سنی ایشتنکاج عار-
له‌نوب اوز اوزینی اوترگان، بروت آنک جماعتی، «پارتسیه» آنک قزی ده اوز
اوزینی اوتردی. اوغلی مارك فیلیپپی دورلرنک کی صوغشلرده اولدی. (*)
۳) گراکھی (Гракхи) هو ذات ایکی بر طوغمه کشیلر دره. برسی، الوغسی
ته‌بیری (Тибери) ایکنجهسی کای (Кай). هر ایکیسی روم‌الیلرنک مشهور
سیاست خادملرنن ایدیلر. هولارنک آتالاری تبری گراکھی ایکی مرتبه
کونصول، ایکی مرتبه سینزورلق وظیفه‌سنه بولغان ذات ایدی. آنالری
Сципионъ قزی ایدی. خاتونلریک سیاست میداننک ضرور اورن توتقان قبیله-
لرنک بالالرنن بولوب تربیه و علم ایهلری بولو هولارنک درجه‌لرنی بیک
کوتارگان ایدی. ته‌بیری مشهور پون محاربهلرنک ضرور شهرة قازاندى. (قبل-
المیلاد ۱۳۳-۱۶۳ سنه‌لرده) ته‌بیری گراکھی اسپانیه‌غه حربی سفرندن فائز
لانوب بولان بوش یاتقان پیرلرنی کورب روما مملکتینی باینو و معمور ایتمک
قرضی برله بیرگه ساتسیه لیزاتسیه یاسارغه قرار بوردی. بو حقک اوزینک
مشهور پیر قانونلرینی میدانغه قویو برله شغله‌ندی. بو قانونلر بوینجه هر بر
کشیکه فقط بر چیرک دیسه‌تینه قدر پیرتیه ایدی. بو قانون رومالیلارنک آق
سویهک Аристократъ صنفینی ضرور هیجانغه کیتردی. ملت مجلسنک بومفاسیت
برله چقغان ضرور طاوش و غاوغه وقتنک شهر میداننک ته‌بیری اوترلدى. آنک
برله برابر ۳۰۰ قدر آنک طرفدارلاریک اوترلدىلر. شولای بولسه ده مونک
قانونی کامیسیه ده ۵ یل بوینجه اشله‌ندی. ته‌بیری اورننک آنک برادری کای
اید... لیکن بو قانوننی میدانغه چغارو اوچون آریستاقراط صنفینی ضعیف-
له‌ترگه لازم ایدی. بو حقک ته‌بیری نلک برادری کای ضرور خدمت کورساتدی.
اول بارلق کوچمی آریستاقراط صنفینه قارشو استعمال ایتدی...

۴) کای (Кай): کای گراکھی (ق. م. ۱۲۱-۱۵۳) آغاسنه قاراغانه
قزو، قیو، توکل، اوزاق اوویلاب تورمای، آچق روشک انقلابچی ایدی. لیکن
آغاسی کبک بوده انقلابنی قورال فوتندن باشقه میدانغه قویوغه طرشوچیلر-
دن ایدی. کای صولک درجه‌ده فصاحت ایهسی بیوک بر خطیب ایدی. تیورن
فکرلی کیک عقللی، خلقنک احوال رومیه‌سنه وافق بولو برله نلک آغاسندن
اوستون ایدی. شوکنا کوره‌ده اوزینی بیک آنسات یوللر برله عموم خلق‌غه
یول باشچیسی اینه آلدی. ۱۲۳ ق. م. یلک کای خلق طرفندن تریبون-
غه

(*) فیلیپی: شرقی ما کیدونیه‌ده بولغان بر مملکتندر. بومملکت قبل المیلاد ۴۲۵ نچی یلرغه، قدر دوام ایتدی.

صایلانوب اش باشنه اوتوردی. اش باشنه منو برله کای آریستاقراطلرغه قارشو بتون خلقنی برله شدرو فرضی برله غایت مهم قانونلر تاراتدی. آنک نشر ایندکان قانونلرینک مهم قسملری شولار ایدی: (۱) ایسکمک و ایگن حقنکغی قانون. بو قانون موجبنجه ایگن ریمده توروچی فقیر و اشچی صلفقه آرزان بها برله ساتلورغه تیوش ایدی. (۲) یوللر حقنک قانون. بو قانون بوینجه ایتالیا قطعہ سنده تهپیری نکی ییدرلر حقنکغی قانوننه موافق روشک بولنه. چەك واق ییدر خوجهلری آراسنکغی یوللر معمور بولورغه تیوش ایدی..... (۳) محکمہلر قانونی. بو قانون بوینجه سودلرده سیناتورلر برله برابر حقوقلی اوله رق تورهن صنف وکیللریک بولو لازم ایدی. (۴) حربی قانونلر. بو قانونلر بوینجه فقیرلر حقنک عسکری وظیفه لرده کوب یئتل لکلر یا صالحان ایدی. (۵) جنوبی ایتالیادهغی مستملکهلر حقنکغی قانونلری ایدی..... کای نکی بو مشهور قانونلری قریه خلقی برله شهر اشچیلرنی آریستاقراطقه قارشو تمام برله شدرگان ایدی. کای نکی بتون خلقنی تیگز حقوقلی ایتو حقنکغی قانونلری بیگره کک خلقغه بخشی کورندی. لکن آریستاقراط قسیمی کایغه قارشو کای نکی ایبک شلرینی قوتورتوب سیناتک ضرور غاوغه چغاردیلر. خلقنی بو زقلردان تازارتو قصدی برله کونصول (Опий) نکی قربان چالو مراسمک قربان صویوچی خادم کای نی قربان اینه رگه قلچنی کوتارگاننی کورب کای مدافعہ ایتب خادمنی اوترگان ایکن خلق آراسنک ضرور طاوش کوتاریلوب کاینی صودقه تارتمق بولغان وقتک کای قاچوب قوتلغان. لکن ایکنچی کوننی کای اورمانک اوزینک قلی برله برابر اولوک حالنک تابلغان. کای گرا کچی نکی اولوینی کورب بایلر قسیمی کای نکی طرفدارلرینی قرغانلر.. روماده تکرار بایلر، آق سویه کلرنسک اداره مستبک لری میدان آلغان.... شو صورتله بو ایکی فقیرلر قهرمانلری بولغان ضرور روما خطیبلری دنیادن اوتکانلر..... یولارنک خطبه و نطقلری و ترجمه احوالی هر بر تلمک دیورلک باصدریلوب تاراتیلوب تورهدر.....!



برنجی جزء شونده تمام.